

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านเทพนิมิตร หมู่ที่ 19
ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง
จังหวัดนครราชสีมา

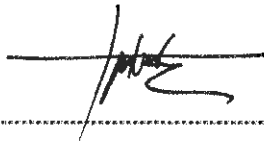

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544
ISBN...

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

(อาจารย์ ดร. ทวีศักดิ์ สีลกุล)

กรรมการสอบ

(อาจารย์ ดร. ทวีศักดิ์ สีลกุล)

(อาจารย์พงศ์มิตร โพธิ์กลาง)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

(รองศาสตราจารย์ ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่ เดือน พ.ศ.

บทคัดย่อ

บุญศิริกรณ์ ทองศิริ : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา

กองทุนหมู่บ้านเทพนิมิตร

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ ดร. ทวีศักดิ์ ศิลกุล และอาจารย์พงศ์มิตร โพธิ์กลาง , 186 หน้า

ISBN...

การจัดตั้งโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นโครงการหลักและเร่งด่วนตามนโยบายของรัฐบาล ซึ่งหมู่บ้านเทพนิมิตร หมู่ที่ 19 ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ได้ดำเนินการตามขั้นตอนการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านเรียบร้อยแล้ว ได้รับการจัดสรรเงินจากธนาคารออมสิน สาขาปากช่อง เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2545 รวมผู้กู้ 91 ราย เป็นเงิน 883,000 บาท ส่วนใหญ่กู้ไปลงทุนเพิ่มในอาชีพหลักของผู้กู้ คือเกษตรกรรม ในการกู้เงินของหมู่บ้านเทพนิมิตรซึ่งจะมีคณะกรรมการ 15 คน เป็นผู้พิจารณาโครงการและอนุมัติเงินกู้ตามความเหมาะสมปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลให้กองทุนหมู่บ้านเทพนิมิตรบรรลุเป้าหมายได้แก่ ผู้กู้ทำการกู้เงินกองทุนไปประกอบอาชีพประสบความสำเร็จ ผู้กู้สามารถมีรายได้เป็นตัวเงินเพิ่มสามารถมีเงินไปใช้จ่ายในครอบครัวและมีเหลือสำหรับชำระหนี้กองทุนหมู่บ้านอีกด้วย ส่วนปัจจัยด้านลบที่ขัดขวางการบรรลุเป้าหมาย ได้แก่ หนี้สินเดิมของชาวบ้านก่อนที่จะมีกองทุน 1 ล้านเข้ามา ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน คือ ระยะเวลาในการชำระหนี้เงินกู้ควรจะมีการกำหนดระยะเวลาตามประเภทของกิจกรรมที่ผู้กู้เสนอโครงการ เพราะในแต่ละกิจกรรมระยะเวลาในการดำเนินงานต่างกันและควรมีการส่งเสริมแนะนำชุมชนได้มีการทำธุรกิจร่วมกันในลักษณะอาชีพเสริมเพื่อการดำเนินงานกองทุนจะได้มีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลงด้วยดี ผู้ประณินขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ ผู้นำชุมชน และ
กลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลืออย่างดี ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการ
ดำเนินงานประณิน ดังนี้

อาจารย์ ดร. ทวีศักดิ์ ศิตกุล และอาจารย์พงศ์มิตร โพธิ์กลาง อาจารย์ที่ปรึกษา
อาจารย์ ดร.พัฒนา กิตติอาษา และคณาจารย์ประจำสาขาวิชาศึกษาทั่วไป สำนักวิชา
เทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านวิชาการ
พัฒนาการอำเภอและปลัดอบต. ที่ให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติงานในพื้นที่
นายอำเภอ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้านและคณะกรรมการกองทุนที่
ให้ข้อมูล และอำนวยความสะดวก และขอขอบคุณชาวบ้านซับพลูที่ให้ความร่วมมือในการ
ตอบคำถามต่าง ๆ

ท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดี
ตลอดมา จนทำให้ผู้ประณินประสบความสำเร็จในชีวิต

บุญทิกรณ์ ทองศิริ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารบัญ

หน้า

หน้าอำนวยการ ก	ก
บทคัดย่อ..... ข	ข
กิตติกรรมประกาศ ค	ค
สารบัญ ง	ง
สารบัญแผนภาพ ช	ช
สารบัญตาราง ซ	ซ

บทที่ 1 บทนำ

1. หลักการและเหตุผล 1	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ 1	1
3. กรอบแนวคิดทางทฤษฎี 2	2
4. วิธีดำเนินการ 3	3
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ 3	3

บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 4	4
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544..... 6	6
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมือง 9	9
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียน และประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง 10	10
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 11	11
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 13	13
7. หลักการประเมินโครงการในรูปแบบของซีพีโมเดล 14	14
8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง 15	15

	หน้า
9. เอกสารหลักวิชาอื่น ๆ	16
บทที่ 3 วิธีดำเนินการประเมินโครงการ	
1. วิธีการประเมินโครงการ	22
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	26
3. ตัวแปรที่ใช้ชี้วัดในการประเมินโครงการ	27
4. เครื่องมือการประเมินโครงการ	32
5. การเก็บข้อมูล	34
6. การวิเคราะห์ข้อมูล	35
บทที่ 4 ผลการติดตามประเมินโครงการ	
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน	38
2. ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม	51
3. ผลการประเมินเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้	54
4. ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	55
5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์	55
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	57
2. วิธีดำเนินการ	57
3. ผลการดำเนินการ	57
4. อภิปรายผล	58
5. ข้อเสนอแนะ	59
บรรณานุกรม	61
ภาคผนวก	62
ก. แบบรายงาน บร.1 – บร.12	
ข. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๔	
ค. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วย	

การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ ๔)

พ.ศ. ๒๕๔๕

- ง. แบบติดตามสังเกตการณ์เลือกตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- จ. ระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านเทพนิมิตร
- ฉ. ระเบียบข้อบังคับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านเทพนิมิตร
- ช. แบบคำขอกู้เงินกองทุนหมู่บ้านเทพนิมิตร
- ซ. แผนที่แสดงอาณาเขตของตำบลวังกะทะ และแผนที่หมู่บ้านเทพนิมิตร

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1. ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจในแบบจำลองชิป	25
2. ระบบการทำงานของโครงสร้างกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	28

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. สัดส่วนรายได้ของประชากรในประเทศที่มีรายได้ต่ำและปานกลาง	38
2. คุณค่าการค้าของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2530-2539	44
2. แสดงจำนวนร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร	47
3. จำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำ	49
5. แสดงค่าสถิติของข้อมูลด้านเศรษฐกิจ	50

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

ความยากจนของประชาชนในชนบทและชุมชนเมือง คือ การไม่มีทุนและยังขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อนำมาพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่ายตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน รัฐบาลซึ่งมี พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีมีเจตนารมณ์ที่จะแก้ไขปัญหาความยากจน โดยได้กำหนดนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้การพึงพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

จากความพร้อมของหมู่บ้าน เทพนิมิตร หมู่ 19 ต.วังกะทะ อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา ที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ และได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุน รับการจัดสรรโอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้ว การพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

เพื่อเป็นการทราบว่าโครงการกองทุนหมู่บ้าน ประสบความสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใดนั้น จึงต้องมีการประเมินกองทุนหมู่บ้านขึ้น ซึ่งเป็นการเขียน เรียบเรียงในรูปแบบ “สารนิพนธ์” เพื่อแสดงให้เห็นความสำเร็จตลอดจนจุดอ่อนที่ควรปรับปรุงของชุมชน

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

2.1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน และชุมชนเมืองสำหรับการลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน

2.2 ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง

2.3 เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการเรียนรู้การสร้างและการพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหและเสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.4 กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

2.5 เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

3. กรอบความคิดทฤษฎี

แนวคิดที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านนี้ คือ ต้นแบบความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า “ชีฟฟ์โมเดล (CIPP MODEL)” ซึ่งเป็นแนวคิดตามรูปแบบการประเมินของ สตัฟเฟิลบีม (Stufflebam) ซึ่งมีอักษรย่อที่มีความหมายดังนี้

C	ย่อมาจาก	Content	คือ บริบทรายบุคคลและหมู่บ้าน
I	ย่อมาจาก	Input	คือ ปัจจัยนำเข้า
P	ย่อมาจาก	Process	คือ กระบวนการ
P	ย่อมาจาก	Product	คือ ผลผลิต

ซึ่งรูปแบบของ ชีฟฟ์โมเดล (CIPP MODEL) นี้ สตัฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็น การประเมินออกเป็น 4-ประเภท คือ

3.1 การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation: C) เป็นการประเมินก่อนการประเมินโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องการดำเนินโครงการประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

3.2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation: I) เป็นการประเมินเพื่อที่จะพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินโครงการ

3.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation: P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการที่ใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการในช่วงต่อไปนี้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกเป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

3.4 การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation: P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือการปรับเปลี่ยนโครงการ

4. วิธีการดำเนินการ

4.1 ศึกษาเป้าหมาย สภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านเทพนิมิตร หมู่ที่ 19 ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

4.2 ใช้ชีพีโมเดล (CIPP Model) วิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน และกำหนดตัวชี้วัด ตลอดจนตัวแบ่งที่จะทำการเก็บข้อมูล

4.3 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้ บร. และจากการสำรวจเพิ่มเติม ในการปฏิบัติงานในพื้นที่ และแหล่งข้อมูลจากส่วนราชการเอกชน

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากหมู่บ้านเทพนิมิตรนี้ จะเป็นทั้งข้อมูลเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์จะใช้แนวคิดรูปแบบ ชีพีโมเดล (CIPP MODEL) เป็นหลักการวิเคราะห์

4.5 สรุปข้อมูลที่ได้และเรียบเรียงประเด็นที่ต้องเขียน

4.6 ลงมือเขียน บทที่ 1,2,3,4,5 บรรณานุกรม และภาคผนวก

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

5.1 ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานและกระบวนการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านเทพนิมิตร

5.2 ได้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของกองทุนหมู่บ้านเทพนิมิตร

5.3 ได้ทราบถึงศักยภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านเทพนิมิตร

5.4 ได้ทราบถึงปัจจัยด้านบวกและด้านลบในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านเทพนิมิตร

5.5 ได้ทราบถึงตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านเทพนิมิตร

5.6 ได้ทราบถึงปัญหาเกี่ยวกับระเบียบกองทุนหมู่บ้านเทพนิมิตร

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ผู้ทำสารนิพนธ์ได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกรณีศึกษาบ้านเทพนิมิตร์ทั้งที่เป็น นโยบาย หลักการ ระเบียบต่างๆ รวมทั้งแนวคิดทฤษฎี การประเมินและหลักวิชาที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนี้

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นนโยบายของรัฐบาลซึ่งมี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ไขปัญหาและยังเสริมสร้างศักยภาพทั้งทางด้านเศรษฐกิจสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมทั้งเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

การดำเนินงานตามโครงการดังกล่าวจะประสบผลสำเร็จได้ ควรจะประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ คือ

1.2.1 ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั้งความพร้อมของคนและครัวเรือน การควบคุมดูแลกันเองในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประสิทธิภาพในการบริหารและจัดการกองทุนทางสังคมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนอาชีพ กองทุนสวัสดิการ ฯลฯ

1.2.2 การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนของหมู่บ้าน ทั้งในส่วนเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกับกองทุนทางสังคมของชุมชนและกองทุนที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้น เพื่อให้กองทุนดังกล่าวมีการบริหารจัดการให้สอดคล้องและเกื้อกูลกัน

1.2.3 ตามแนวทางในการปฏิรูประบบราชการแผ่นดินให้หมู่บ้าน / ชุมชนเมืองเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา การพัฒนาเป็นของหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยส่วนราชการเป็นผู้สนับสนุนในด้านวิชาการ และจัดการกองทุน

1.2.4 การติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุนทั้งในด้านเศรษฐกิจสังคมและการพึ่งพาตนเอง เพื่อความโปร่งใสมีประสิทธิภาพ

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.3.1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน และชุมชนเมืองสำหรับการลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพื่อเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน

1.3.2 ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง

1.3.3 เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการเรียนรู้การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.3.4 กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

1.3.5 เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติมีระเบียบที่เกี่ยวข้องดังนี้

1.4.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

1.4.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544

1.4.3 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

1.4.4 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544

ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ผู้จัดทำจะใช้แนวทางนโยบาย หลักการวัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติดังกล่าว เป็นหลักในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองด้วย

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และ ฉบับที่ 2

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และ ฉบับที่ 2 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 1. ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” โดยมีชื่อย่อว่า กทบ. ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธานคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นรองประธานคนที่ สอง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรองประธานคนที่สาม ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการ เลขาธิการนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการเลขาธิการคณะกรรมการแต่งตั้งกรรมการ และผู้ช่วยเลขาธิการจำนวนไม่เกิน 4 คน ให้มีที่ปรึกษาคณะกรรมการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของคณะกรรมการจำนวนอย่างน้อยสามคนแต่ไม่เกินเจ็ดคน

ข้อ 2. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระหรือในกรณีที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่งให้ผู้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนหรือเป็นกรรมการเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว

เมื่อครบกำหนดวาระตามวรรคหนึ่ง หากยังไม่มีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้น ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

ข้อ 3. นอกจากการพ้นจากตำแหน่ง ตามวาระข้อ 2 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- 1) ตาย
- 2) ลาออก

- 3) เป็นบุคคลล้มละลาย
- 4) คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
- 5) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- 6) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

ข้อ 4. การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมคราวใด ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้รองประธานกรรมการผู้มีอาวุโสตามลำดับเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าไม่มีรองประธานกรรมการมาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งเสียงในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ข้อ 5. คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- 1) กำหนดนโยบาย การจัดตั้ง และแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและกองทุน
- 2) กำหนดแผนการจัดหาเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน
- 3) จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เสนอต่อคณะรัฐมนตรี
- 4) กำหนดแผนงาน และออกระเบียบ ข้อบังคับและประกาศในการจัดตั้ง และแนวทางในการบริหารงานกองทุน
- 5) ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหา และจัดสรรประโยชน์ของกองทุน
- 6) ออกระเบียบเกี่ยวกับการคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และการบริหารกองทุน
- 7) แต่งตั้งคณะกรรมการ และคณะทำงาน เพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้
- 8) ออกระเบียบคำสั่ง และประกาศอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงาน อาจมีคำสั่งให้ข้าราชการหรือลูกจ้างของส่วนราชการหรือคณะกรรมการอาจขอให้คณะรัฐมนตรีมีมติ ให้พนักงานหรือลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ ไปช่วยปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานได้โดยถือว่าเป็นการปฏิบัติราชการหรืองาน

ตามปกติ โดยจะให้ไปช่วยปฏิบัติงานเต็มเวลาบางเวลาหรือนอกเวลาก็ได้ อีกทั้งอาจกำหนดค่าตอบแทนให้แก่ผู้ไปช่วยปฏิบัติงานด้วยก็ได้

9) รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของกองทุนให้คณะกรรมการทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

10) ปฏิบัติหน้าที่อื่น หรือตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติ ให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

ข้อ 6. การประชุมของคณะกรรมการให้นำข้อ 3. มาใช้กับการประชุมและวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมอนุกรรมการ โดยอนุโลม

ข้อ 7. ให้คณะกรรมการที่ปรึกษาและคณะอนุกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งตามระเบียบนี้ได้เคยประชุมค่าตอบแทนตามอัตราที่กำหนด ในพระราชกฤษฎีกาเบี้ยประชุม และค่าตอบแทนที่ปรึกษา ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง พ.ศ. 2523 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยเบิกจ่ายจากสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

หมวด 2. สำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 1. ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

ข้อ 2. สำนักงานมีอำนาจ หน้าที่ ดังต่อไปนี้

- 1) ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
- 2) ปฏิบัติงานของธุรการคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการ และคณะอนุกรรมการ
- 3) ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและของกองทุน
- 4) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน
- 5) ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อม ในการจัดตั้งกองทุน และแนวทางการบริหารกองทุน
- 6) จัดให้มี หรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจง และฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกองทุน
- 7) พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหาร และนโยบาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน

- 8) ให้การสนับสนุน ปรึกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน
- 9) ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่น ๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุนและรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินงานในส่วนการบริหารกองทุน
- 10) รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ
- 11) ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

อ้างอิงระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และ ฉบับที่ 2 หมวด 5,6,7,8,9 กล่าวว่า

3.1 ก่อนจะมีการจัดเวทีประชาคมเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านให้อนุกรรมการอำเภอที่ได้รับมอบหมายได้ประชาสัมพันธ์ให้หัวหน้าครัวเรือนเข้าใจ แนวทางการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน

3.2 จัดให้มีการจัดเวทีประชาคม เลือกตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านที่มีความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ มีความรับผิดชอบ เป็นคนดีของหมู่บ้านเป็นที่ยอมรับของประชาชนโดยผู้ใหญ่บ้านเรียกประชุมหัวหน้าครัวเรือน ไม่น้อยกว่า 3 ใน 4 ของครัวเรือนทั้งหมด เพื่อเปิดเวทีประชาคม

3.3 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีจำนวนไม่น้อยกว่า 9 คน แต่ไม่เกิน 15 คน ประกอบด้วยกรรมการทั้งชายหญิงในสัดส่วนที่เท่าเทียมกัน ให้คณะกรรมการด้วยกันเลือกกันเอง เป็นประธาน รองประธาน เสร็จญูญิก และเลขานุการ

3.4 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านต้องมีคุณสมบัติตามวรรค 5 ข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ดังนี้

- 1) เป็นผู้มิใช่ชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและชุมชนและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า สองปี ก่อนวันที่ได้รับคัดเลือกเป็นกรรมการกองทุน
- 2) เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์
- 3) ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง

5) ไม่เคยได้รับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท

6) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิด แต่รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความรับผิดชอบเกี่ยวกับทรัพย์สิน ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ และความผิดฐานบุกรุก

7) ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระหรือตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ หรือทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์กร หรือหน่วยงานที่สังกัด

8) ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

9) ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุน เนื่องจากคณะกรรมการกองทุนมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการกองทุนทั้งหมดที่มีอยู่ และหรือที่ประชุมสมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมด

10) กรรมการกองทุนมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี แต่จะดำรงตำแหน่งเกิน 2 วาระติดต่อกันมิได้

11) เมื่อครบกำหนดระยะเวลา 1 ปี ให้จับฉลากออกจำนวนกึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมด แล้วจัดให้มีการคัดเลือกผู้เข้าดำรงตำแหน่งแทนคณะกรรมการที่พ้นวาระ

4. แบบจำลองขึ้นทะเบียน และประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขึ้นทะเบียนและการประเมินความพร้อมมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ประเมินความพร้อม ในด้านต่าง ๆ ตามสภาพความจริง ซึ่งจะต้องมีความพร้อมด้านต่าง ๆ ดังนี้

4.1 กระบวนการคัดเลือกกรรมการเป็นไปตามระเบียบกองทุน ฯ และวิธีการที่หมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนดไว้ ตามแบบขอขึ้นทะเบียน ฯ (กทบข. 2) ส่วนที่ 2 ข้อ 1,2,3 และแบบ กทบ. 1

4.2 คุณสมบัติกรรมการตามระเบียบกองทุน ตามแบบขอขึ้นทะเบียน ฯ (กทบข.2) ส่วนที่ 1 ข้อ 4 และแบบกทบ.1

4.3 ความรู้และประสบการณ์และความมั่นใจในการบริหารกองทุน ฯ ของคณะกรรมการกองทุน ตามแบบขอขึ้นทะเบียน (กทบ.2) ส่วนที่ 2 ข้อ 4 ส่วนที่ 5 ข้อ 1-5 และข้อ 10

4.4 ระเบียบข้อบังคับในการดำเนินงานกองทุน ฯ ตามแบบขอขึ้นทะเบียน ฯ (กทบข.2) ส่วนที่ 3 ข้อ 1,2 และข้อ 3 โดยการตรวจสอบหลักฐานจากธนาคาร

4.5 การมีส่วนร่วมในการจัดการกองทุน ตามแบบขอขึ้นทะเบียน (กทบข.2) ส่วน 4 ข้อ 1,2,3,5

4.6 สมาชิกมีการปฏิบัติตามระเบียบครบถ้วน ตามแบบขอขึ้นทะเบียน (กทบ.2) ส่วนที่ 4 ข้อ 2,3 โดยการตรวจสอบหลักฐานจากธนาคาร

4.7 มีการเปิดบัญชีเงินฝากกองทุนแล้ว ตามแบบขอขึ้นทะเบียน (กทบ.2) ส่วนที่ 4 ข้อ 3 โดยการตรวจสอบหลักฐานจากธนาคาร

5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เทพนมิตร ต. วังกะทะ อ. ปากช่อง จ. นครราชสีมา มีดังต่อไปนี้

5.1 ที่ตั้งของกองทุนหมู่บ้านอยู่ที่ บ้านเทพนิมิตร หมู่ที่ 19 ต. วังกะทะ อ.ปากช่อง จ. นครราชสีมา (30130)

5.2 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน มีดังนี้

- 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก
- 2) ส่งเสริมการออกทรัพย์ด้วยวิธีถือหุ้น การฝากเงินสัจจะ และเงินรับฝาก
- 3) เพื่อให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก
- 4) เพื่อพัฒนาจิตใจสมาชิกให้เป็นคนดี มีคุณธรรม
- 5) เพื่อพัฒนาสมาชิกให้เป็นคนดี มีคุณธรรม

5.3 แหล่งที่มาของกองทุน

- 1) เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ
- 2) เงินกู้ยืม
- 3) ดอกผลหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากเงินกองทุน
- 4) ค่าธรรมเนียมแรกเข้า
- 5) เงินฝากสัจจะ และเงินรับฝาก
- 6) เงินค่าหุ้น
- 7) เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กรสมาชิก
- 8) เงินหรือทรัพย์สินอื่น ๆ ที่กองทุนได้รับโดยไม่มีเงื่อนไขผูกพัน หรือภาระติด

พันอื่นใด

5.4 คุณสมบัติของสมาชิก

- 1) เป็นผู้ที่มีอายุอยู่ในหมู่บ้านเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือน ก่อนการจัดตั้งกองทุน
- 2) เป็นผู้ที่มีสัญชาติไทย มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นชอบด้วยหลักการของกองทุน และสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกองทุน
- 3) พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบกองทุน
- 4) เป็นผู้ที่มีคณะกรรมการกองทุน เห็นชอบให้เป็นสมาชิก
- 5) อดทน เสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ของกองทุนเป็นสำคัญ
- 6) มีเงินฝากประจำ และถือหุ้นอย่างน้อย 1 หุ้น แต่ต้องไม่เกิน 1 ใน 5 ของจำนวนทั้งหมด

5.5 การสมัครเป็นสมาชิก

- 1) ยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกกองทุนได้ที่คณะกรรมการกองทุน
- 2) สามารถยื่นความจำนงค์หรือสมัครเข้าเป็นสมาชิกได้เดือนละ 1 ครั้ง โดยสามารถสมัครเป็นสมาชิกได้ทั้งในลักษณะปัจเจกบุคคลและกลุ่มองค์กรชุมชนแล้วแต่ความสนใจของผู้สมัครสมาชิก
- 3) คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาการรับบุคคลเข้าเป็นสมาชิก
- 4) เมื่อได้รับการเข้าเป็นสมาชิก จะแจ้งให้บุคคลชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้า ค่าหุ้น และเงินฝากประจำภายใน 3 วัน

5.6 สมาชิกขาดหรือพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก

- 1) ตาย
- 2) ลาออกและได้รับอนุมัติให้ลาออก
- 3) วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
- 4) ที่ประชุมใหญ่สมาชิกมีมติ ให้ออกด้วยคะแนนเสียง 2 ใน 3 ของผู้เข้าร่วมประชุม
- 5) ขาดใจฝ่าฝืนระเบียบของกองทุนหรือแสดงคนเป็นปรปักษ์ไม่ให้ความช่วยเหลือหรือร่วมมือกับกองทุน
- 6) ขาดใจปิดบังความจริงอันควรแจ้งให้ทราบในใบสมัครสมาชิก
- 7) นำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์

6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้นั้น จะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

6.1 สมาชิกที่ประสงค์ขอกู้เงินจากกองทุนจะต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน

6.2 คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกิน จำนวน 20,000 บาท ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายได้เกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่ง ต้องไม่เกินห้าหมื่นบาท ส่วนการกู้ถูกเงินให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมและจำเป็น

6.3 ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ตามคำขอทั้งหมด หรือบางส่วนให้บันทึกความเห็นแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้เงินตลอดจนเงื่อนไข และรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้ แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารรับทราบโดยเร็ว

ให้คณะกรรมการกองทุนแต่งตั้ง ผู้แทนกรรมการกองทุนอย่างน้อย 2 คน เป็นผู้แทนคณะกรรมการกองทุนในการทำสัญญาเงินกู้กับผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้

ให้ผู้ขอกู้รับอนุมัติเงินกู้ เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคาร และแจ้งหมายเลขบัญชีออมทรัพย์ให้คณะกรรมการกองทุนทราบโดยเร็ว

การโอนเงินเข้าบัญชีผู้กู้ ธนาคารจะเป็นผู้ทำหน้าที่โอนเงินเข้าบัญชีผู้กู้ผ่านการพิจารณาอนุมัติ จากคณะกรรมการกองทุน

6.4 คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

6.5 ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก

6.6 การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย การชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนให้ผู้กู้ชำระคืนให้แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี นับแต่วันทำสัญญา

6.7 กรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนให้ผู้กู้เสียดอกเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระบุหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนดไว้ เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้

คณะกรรมการกองทุนอาจพิจารณายกเลิกหรือปรับลดดอกเบี้ยให้แก่ผู้กู้รายหนึ่ง รายใดเมื่อมีเหตุผลอันควร และด้วยความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิกเกินกึ่งหนึ่ง

6.8 กรณีที่ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอยืมเงินหรือเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้กู้นำเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์โดยปราศจากเหตุผลอันสมควรให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย หรือค่าตอบแทนที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวนได้โดยทันที

ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิก เพื่อลงมติให้ผู้ซึ่งนำเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์ พ้นจากสมาชิกภายในระยะเวลา 30 วัน หลังจากวันยกเลิกสัญญา และสมาชิกพ้นสภาพห้ามมิให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนเป็นระยะเวลา 2 ปี

7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพพีโมเดล

7.1 รูปแบบการประเมินแบบชีพพีโมเดล

แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสคริฟเวน (Scriven's Evaluation Ideologies and model) สคริฟเวน ได้กำหนดความหมายของการประเมิน “การประเมินเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูล การตัดสินใจเลือกใช้เครื่องมือ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล และการกำหนดตัวชี้วัดและเกณฑ์ในการประเมิน” และมีความพยายามที่จะสร้างแนวคิดและรูปแบบการประเมินที่ผสมผสานแนวคิดของไทเลอร์และครอนบาคเข้าด้วยกัน โดยได้จำแนกประเภทของการประเมินออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

7.1.1 การประเมินยึดเป้าหมายเป็นหลัก เป็นการประเมิน ที่ใช้เป้าหมายโครงการเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาว่าการดำเนินการนั้นบรรลุเป้าหมายของโครงการ ซึ่งแบ่งการประเมินเป็น 2 ระยะคือ

1) การประเมินระหว่างดำเนินการ (Formative Evaluation) มีเป้าหมายของการประเมินเพื่อหาข้อดี ข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินโครงการ เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินการโครงการระยะต่อไป

2) การประเมินผลรวม (Summative Evaluation) มีเป้าหมาย คือ ผลผลิตที่เกิดขึ้นเมื่อโครงการสิ้นสุดแล้ว ซึ่งจะต้องเป็นตัวชี้วัดคุณค่าความสำเร็จของโครงการที่จะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงโครงการอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันให้ประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี

7.1.2 การประเมินที่ไม่ยึดเป้าหมายเป็นหลัก เป็นการประเมินที่ไม่ได้มุ่งเน้นเฉพาะผลผลิตที่เกิดขึ้นตามเป้าหมายเท่านั้น แต่จะนำผลกระทบอื่น ๆ มาร่วมพิจารณาในการตัด

สินคูลค่าด้วยระบบคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่สามารถรวบรวม ข้อมูลสารสนเทศจากกลุ่มเป้าหมายที่มีความซับซ้อน ดังนั้นการประเมินตามแนวทางนี้ควรที่จะมี การออกแบบการประเมินให้มีความยืดหยุ่นในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีคุณค่า อันจะช่วยส่งเสริม ให้การประเมินโครงการมีประสิทธิภาพในส่วนที่จะใช้ข้อมูลสารสนเทศที่สอดคล้องกับความเป็น จริงมากกว่า แต่มีความยุ่งยากที่เกิดขึ้น คือ การพิจารณาอย่างครอบคลุมการดำเนินการ โครงการใด ๆ ที่ตัวชี้วัดเกณฑ์ และเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินจะระบุเป็นแนวทางที่ชัดเจนได้ค่อนข้างยาก

นอกจากนี้ สตรีทเวน ได้จำแนกการประเมินตามสิ่งที่ประเมินออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1) การประเมินคุณค่าภายใน (Intrinsic Evaluation) เป็นการประเมิน คุณค่าของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับโครงการ อาทิ จุดประสงค์ โครงสร้าง เนื้อหา หรือประสิทธิภาพของ เครื่องมือที่ใช้ เป็นต้น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการประเมินวิธีการนี้เป็นการประเมินเพื่อเตรียมความ พร้อมก่อนที่จะดำเนินการ โครงการ

2) การประเมินความคุ้มค่า (Payoff Evaluation) เป็นการประเมินใน ส่วนที่ผล ของการดำเนินโครงการมีต่อผู้รับบริการจากโครงการ

8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ และได้รับการ อนุมัติให้ตั้งกองทุน รับการจัดสรร โอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้ว หรือชุมชนที่ยัง ไม่ได้รับการอนุมัติก็ตาม การพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เป็นภารกิจที่ต้องมีการ ดำเนินการสำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงเห็นสมควรให้มีการ สนับสนุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ โดยให้ทุนการศึกษาแก่นักศึกษาเพื่อการศึกษาหลักสูตร การจัดการและการประเมินโครงการ ซึ่งเป็นหลักสูตรซึ่งกำหนดการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติ งานจริง ในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยกำหนดให้นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษาซึ่งจะช่วยในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้แก่ผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นการกระตุ้น เศรษฐกิจระดับล่างอีกทางหนึ่ง และส่งเสริมให้บัณฑิตที่ต้องการพัฒนากิจการบ้านเกิดได้มีโอกาสกระทำ ได้ อีกทั้งบัณฑิตได้มีการยกระดับการศึกษาควบคู่กับการปฏิบัติงานในพื้นที่ สมควรให้สถาบัน การศึกษาทั้งในส่วนของการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และทบวงมหาวิทยาลัยจัดทำหลักสูตร โดยเนื้อหา หลักหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การ วิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวม

ทั้งการเรียนรู้ชุมชนการประเมินผลและการพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ และผู้จบหลักสูตรจะได้รับ “ประกาศนียบัตรบัณฑิต” ซึ่งเป็นการประเมินบัณฑิตดังกล่าวอีกทางหนึ่ง ซึ่งจะสรุปได้ว่า

8.1 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยกระบวนการของการศึกษابัณฑิต เพื่อเข้าไปช่วยเหลือส่งเสริมการพัฒนาและติดตามประเมินผลวิจันนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ

8.2 เพื่อสร้างรายได้ สร้างโอกาสสำหรับบัณฑิตว่างงาน 74,881 คน โดยเฉพาะบัณฑิตในหมู่บ้านชนบท

8.3 เพื่อสร้างศักยภาพและยกระดับการศึกษาของบัณฑิตให้มีทักษะในการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อีกทางหนึ่ง

8.4 เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งข้อมูลของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

9. เอกสารหลักวิชาอื่น ๆ

9.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา

คือ การที่ประชาชนหรือชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนในการตัดสินใจการกำหนดนโยบายพัฒนาท้องถิ่น อันเป็นกระบวนการขั้นต้นของการวางแผนในการพัฒนาท้องถิ่นที่เป็นอยู่อาศัยในการดำรงชีวิตของตน นอกจากนั้นหลังจากที่ได้กำหนดวัตถุประสงค์และแผนงานร่วมกัน และปฏิบัติตามแผนงานของโครงการดังกล่าวแล้ว ยังมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการบริการรวมทั้งมีส่วนในการควบคุมการประเมินผลโครงการต่าง ๆ ของท้องถิ่นซึ่งอาจเป็นไปโดยตรง คือได้เข้ามามีส่วนร่วมด้วยตนเอง

การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนา โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตั้งแต่เริ่มสิ้นสุดโครงการ ได้แก่การร่วมกันค้นหาปัญหา การวางแผนการตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีท้องถิ่นการบริหารการจัดการ

ปัญหาในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา

- 1) ประชาชนไม่ค่อยสนใจเข้าร่วมประชุม หรือไม่เห็นความสำคัญในการเข้าร่วมประชุมและออกความคิดเห็น
- 2) ประชาชนเบื่อหน่ายต่อการมีการจัดประชุมขึ้นบ่อย ๆ เพราะประชาชนบางรายอาจมีธุระหรือต้องไปทำงาน
- 3) ประชาชนส่วนหนึ่งไปทำงานต่างถิ่นไม่ได้อยู่ในภูมิลำเนาของตนเอง

4) ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาแต่ไม่กล้านำเสนอ

แนวทางแก้ไข

- 1) สร้างจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาให้แก่ประชาชน
- 2) ส่งเสริมให้ประชาชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาต่าง ๆ
- 3) กระตุ้นให้ประชาชนได้มีการออกความคิดเห็นที่ประชุม และช่วยกันสรุปข้อคิดเห็นของประชาชน

9.2 ความเข้มแข็งของชุมชน

9.2.1 สมาชิกชุมชนมีความเชื่อมั่น ในศักยภาพของตนและชุมชนที่จะแก้ไขปัญหาด้านชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง

9.2.2 สมาชิกชุมชนมีจิตสำนึกการพึ่งตนเอง เอื้ออาทร รักและห่วงใยซึ่งกันและกัน อีกทั้งพร้อมที่จะร่วมกันจัดการกับปัญหาของตนเองและชุมชน

9.2.3 สมาชิกชุมชนเลือกกำหนดผู้นำชุมชน ผู้นำการเปลี่ยนแปลง และผู้แทนชุมชนมีหลากหลายด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

9.2.4 มีกระบวนการชุมชนที่มีความเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องเป็นวิถีของชุมชนซึ่งขับเคลื่อนโดยผู้นำองค์กรชุมชนลักษณะเปิดกว้าง โปร่งใสและมีการแสดงความรับผิดชอบที่สามารถตรวจสอบได้สำหรับสมาชิกทั้งหมด

9.2.5 สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมินสถานการณ์ของชุมชน กำหนดวิสัยทัศน์ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ดำเนินงาน ติดตามประเมินผลการแก้ปัญหา และการพัฒนาชุมชน

9.2.6 สมาชิกของชุมชนเกิดจากการเรียนรู้ผ่านการเข้าร่วมในกระบวนการของชุมชน

9.2.7 มีแผนของชุมชนที่ประกอบด้วย การพัฒนาทุก ๆ ด้านของชุมชนที่มุ่งการพึ่งตนเองเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกชุมชนทุก ๆ คน และหวังผลการพัฒนาที่ยั่งยืน

9.2.8 การพึ่งความช่วยเหลือจากภายนอก เป็นการพึ่งเพื่อให้ชุมชนมีความสามารถพึ่งตนเองได้ที่สุดไม่ใช่การพึ่งพาตลอดไป

9.2.9 มีเครือข่ายความร่วมมือกับการพัฒนา อาจเป็นหมู่บ้านชุมชนอื่น ๆ ท้องถิ่นภาคราชการ องค์กรเอกชน นักธุรกิจ นักวิชาการและอื่น ๆ ในลักษณะที่มีความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกัน

นอกจากนี้ยังสามารถกล่าวถึงลักษณะของชุมชนเข้มแข็งอีก 4 ประการ คือ

- 1) เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้
- 2) เป็นชุมชนที่รู้จักจัดการตนเอง
- 3) เป็นชุมชนที่มีจิตวิญญาณ
- 4) เป็นชุมชนที่มีสันติภาพ

ปัญหาความเข้มแข็งของชุมชน

- 1) ประชาชนบางส่วนขาดความสามัคคีกัน มีความคิดเห็นไม่ตรงกันขัดแย้งกันเองภายในชุมชน
- 2) ผู้นำชุมชน ขาดความรู้ความเข้าใจบางเรื่อง
- 3) ชุมชนต้องการความช่วยเหลือจากภายนอกมากเกินไปทำให้ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้
- 4) สมาชิกในชุมชน ไม่มีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองที่แก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองได้

9.3 เครือข่ายการเรียนรู้

ในด้านของการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน ได้กำหนดให้มีเครือข่ายการเรียนรู้ ระดับเขต 13 เครือข่ายที่มีจังหวัด 13 จังหวัดเป็นแกนนำของเครือข่าย รวมเครือข่ายของกรุงเทพมหานครอีก 1 เครือข่าย รวมเป็น 14 เครือข่ายการเรียนรู้สิ่งที่จะต้องมีความเข้าใจในที่นี่คือ การทำงานของเครือข่ายการเรียนรู้ เป็นอย่างไร ชุมชนในจังหวัดต่าง ๆ จะได้รับประโยชน์จากการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ระดับเขตอย่างไร และอะไรคือเรื่องที่น่าสนใจมาเรียนรู้กัน

หลักการ

แผนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน จะดำเนินการทุกหมู่บ้าน/ชุมชน ในระดับท้องถิ่นทั่วประเทศ ใช้แนวการฝึกกำลังคนเป็นกลุ่ม และการวางแผนร่วมกันกับชุมชนท้องถิ่นระดับฐานล่างที่สุดเป็นหลักการดำเนินการงาน การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระดับเขตเป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ ไม่ใช่การจัดตั้งองค์กร หรือโครงสร้างใหม่และจังหวัดแกนนำไม่ใช่พื้นที่ทดลองหรือต้นแบบสำหรับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

วัตถุประสงค์ของการสร้างเครือข่าย

เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อเผชิญปัญหาวิกฤต มีประเด็นที่ชุมชนเรียนรู้ร่วมกัน ได้แก่

9.3.1 แนวทางไขปัญหาอุปสรรคช่องว่าง และข้อจำกัด ที่สกัดหรือขัดขวางกระบวนการดำเนินงานเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อเผชิญปัญหาวิกฤต

9.3.2 วิธีการปฏิบัติที่ทำให้บังเกิดผลดีที่สุดในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยเฉพาะวิธีการส่งผลให้ชุมชนหมู่บ้านสามารถดำเนินกระบวนการชุมชนได้อย่างราบรื่นและก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

9.4 ธุรกิจชุมชน

9.4.1 ธุรกิจชุมชน เป็นแนวทางพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง เป็นส่วนสำคัญในการลดภาวะปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้ระดับครอบครัว เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาโรคเอดส์ ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันสมควร ปัญหาโสเภณีเด็ก โดยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนซึ่งสามารถคำแนะนำออกเป็นกลุ่มได้ 4 กลุ่ม ดังนี้

- 1) หน่วยงานของรัฐ
- 2) หน่วยงานอาสาสมัครเอกชน
- 3) โครงการหลวง
- 4) บ้าน วัด โรงเรียน

9.4.2 ธุรกิจชุมชน คือ กิจกรรมที่บุคคลหรือองค์กรในชุมชนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของกิจกรรมและ หรือ ช่วยดำเนินงานบางส่วนหรือทั้งหมด โดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ มีการเรียนรู้และการจัดการร่วมมือเพื่อดำเนินการในกิจกรรมการผลิต การแปรรูป การค้า และการบริการที่มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนได้อย่างสอดคล้องกับสังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนอันจะนำไปสู่ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีและการพัฒนาที่ยั่งยืน

9.4.3 ลักษณะเด่นของธุรกิจ คือ เป็นธุรกิจขนาดเล็กมีความคล่องตัวในการบริหาร รายได้จากยอดขายไม่มากนัก ต้นทุนในการดำเนินกิจการไม่มากนักในระยะเริ่มต้น การติดต่อและการให้บริการลูกค้าเป็นไปอย่างใกล้ชิดการเริ่มต้นธุรกิจทำได้ง่าย ประเภทของธุรกิจชุมชนแบ่งออกได้เป็น ธุรกิจการผลิต ธุรกิจการค้าปลีก ธุรกิจการค้าส่งและธุรกิจบริการ นอกจากนี้ธุรกิจชุมชนมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ กล่าวคือเปิดโอกาสให้มีการประกอบการก่อให้เกิดการจ้างงาน ส่งเสริมการพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมและสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน

9.4.4 การสร้างจิตสำนึกการจัดการธุรกิจชุมชนทำได้โดยร่วมทำให้สังคมท้องถิ่นมีการพัฒนาที่ยั่งยืนด้วยการเพิ่มขีดความสามารถให้คนชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งขีดความสามารถทางปัญญาไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และช่วยทำให้สังคมคนมีความสงบสุข รักใคร่กลมเกลียว ช่วยเหลือเกื้อกูลกันอันเป็นการเพิ่มทุนทางสังคม

ปัญหาธุรกิจชุมชน

- 1) ประชาชนไม่มีความสามัคคีรวมกลุ่มกัน
- 2) ไม่มีความรู้ในการทำบัญชี รายรับ-รายจ่าย และการทำธุรกิจ
- 3) ประชาชนไม่มีจิตสำนึกในการจัดการธุรกิจชุมชน
- 4) ชุมชนไม่มีแหล่งเงินทุนในการทำธุรกิจ

แนวทางการแก้ปัญหา

- 1) กระตุ้นให้ประชาชนมีความร่วมมือกัน และชี้แนะให้เห็นความสำคัญของการรวมกลุ่มอาชีพให้มีความรู้ในการทำบัญชี รายรับ- รายจ่าย และการประกอบธุรกิจ
- 2) สร้างจิตสำนึกการจัดการธุรกิจชุมชนโดยรวม
- 3) หาหน่วยงานของรัฐบาลและเอกชนสนับสนุนแหล่งเงินทุนในการทำธุรกิจ

9.5 ระบบบัญชีกองทุนหมู่บ้าน

การบัญชี มีความหมายโดยสรุป คือ การบันทึกเหตุการณ์ทางการเงิน จัดหมวดหมู่สรุปผล และแปลความหมาย ในการจัดทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จะเน้นการจัดทำโดยอาศัยข้อเท็จจริงในการดำเนินกิจกรรมตามปกติ มากกว่าตามหลักวิชาการจะ ไม่มีคำว่า “เดบิต” หรือ “เครดิต” แต่ยังบันทึกตามหลักบัญชีในการจัดทำบัญชี ตามรูปแบบนี้ สิ่งที่ต้องจัดทำจะต้องให้ความสำคัญก็คือ หมวดหมู่ หรือประเภทบัญชี นั่นคือ ผู้ที่มีหน้าที่ในการจัดทำจะต้องสามารถแยกหมวดหมู่ หรือประเภทบัญชีได้ว่าอยู่ในหมวด ดังต่อไปนี้

หมวดหมู่ทางบัญชีสามารถจะประเภทได้ทั้งหมด 5 หมวดคือ

- 1) หมวดสินทรัพย์
- 2) หมวดหนี้สิน
- 3) หมวดทุน (เงินกองทุน)
- 4) หมวดรายได้
- 5) หมวดค่าใช้จ่าย

สินทรัพย์ หมายถึง สิ่งที่มีมูลค่าเป็นตัวเงินได้ สินทรัพย์อาจมีรูปร่างต่าง ๆ กันอาจมีตัวตน หรือไม่มีตัวตนก็ได้สินทรัพย์ส่วนใหญ่ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้แก่ เงินสด เงินฝากธนาคาร ลูกหนี้ ครุภัณฑ์ เป็นต้น

หนี้สิน หมายถึง ภาระหรือพันธะผูกพันที่จะต้องชดใช้คืนในรูปของตัวเงินหรือตราสารทางการเงินในอนาคต หนี้สินที่มักพบได้แก่ เจ้าหนี้เงินกู้ เงินรับฝาก เป็นต้น

ทุน หมายถึง ทุนในที่นี้หมายถึงเงินกองทุนที่ได้รับจัดสรรหมู่บ้านละ 1,000,000 บาท เงินกองทุนนี้จะเพิ่มขึ้นเมื่อกองทุนมีกำไร จากการดำเนินงาน ซึ่งจะสะสมอยู่ในบัญชี กำไรสะสม ดังนั้น ทุนจึงประกอบด้วยเงินกองทุนบวกกำไรสะสม

รายได้ หมายถึง รายได้จากการดำเนินกิจกรรมหรือเงินที่ได้รับและไม่มีภาระต้องจ่ายเงินคืน เช่น รายได้ค่าธรรมเนียม ดอกเบี้ยเงินกู้ ดอกเบี้ยปรับ รายได้ จากการขายปุ๋ย รายได้จากเงินบริจาคหรือเงินรางวัลต่าง ๆ ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร เป็นต้น

ค่าใช้จ่าย หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่จ่ายไปเพื่อประโยชน์ในการดำเนินกิจกรรม เช่น ค่าอาหาร และค่าเครื่องดื่มในวันประชุม ค่ารถ ค่าเครื่องเขียนและแบบพิมพ์ ดอกเบี้ยจ่าย เป็นต้น

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองการดำเนินกิจกรรมส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับเงินสดหรือเงินฝากธนาคารดังนั้น จึงใช้บัญชีเงินสดหรือเงินฝากธนาคาร เป็นกลไกเชื่อมโยงในการจัดทำบัญชี โดยการวิเคราะห์รายการจะอาศัยคำถาม

- รายการที่เกิดขึ้นมีผลทำให้เงินสดหรือเงินฝากธนาคารเพิ่มขึ้น หรือลดลงเท่าไร
- เพิ่มขึ้นหรือลดลงเพราะอะไร

ปัญหา

- 1) คณะกรรมการกองทุน ขาดความเข้าใจในการทำบัญชี
- 2) ข้อมูลในบัญชีไม่เป็นปัจจุบัน
- 3) ไม่มีผู้ตรวจสอบและประเมินผลการทำบัญชี การใช้จ่ายเงินและทรัพย์สินของกองทุน

แนวทางแก้ไข

- 1) จัดอบรมให้ความรู้ในการทำบัญชีแก่คณะกรรมการกองทุน
- 2) จัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบบัญชีเป็นระยะ
- 3) ให้นายงานของรัฐบาลจัดเจ้าหน้าที่มาตรวจสอบทำบัญชีกองทุนแต่ละหมู่บ้าน

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการ เป็นการศึกษความเป็นไปได้ของโครงการ โดยพิจารณาประกอบของโครงการ อาทิ จุดประสงค์ของโครงการ วิธีดำเนินการ ข้อดี และข้อบกพร่องผลตอบแทนที่ได้รับ ต้นทุน ความคุ้มค่า โอกาสความสำเร็จ หรือความสอดคล้องของโครงการกับแผนงานหลัก เพื่อให้ประกอบการพิจารณาปรับปรุง แก้ไขโครงการที่จะทำการตัดสินใจการคัดเลือกโครงการไปดำเนินการต่อไป

1. วิธีการประเมินโครงการ

1.1 การประเมินโครงการโดยระบบ

เป็นการนำองค์ประกอบทุกส่วนของระบบของโครงการมาประเมินจำแนกออกเป็น

4 ระบบ

1.1.1 การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นรูปแบบพื้นฐานของการประเมินโดยทั่ว ๆ ไป เป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผลเพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะเน้นในด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการ และเงื่อนไขที่เป็นจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม นอกจากนี้ยังช่วยในการวินิจฉัยปัญหาเพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่จะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ การประเมินสถานะแวดล้อมนี้มีลักษณะเด่น ๆ ที่สำคัญมากมายจัดเป็นการวิเคราะห์ขนาดใหญ่เป็นตัวกำหนดขอบเขตของการประเมิน การบรรยายและการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม นอกจากนี้ยังช่วยให้ทราบถึงตัวแปรที่เกี่ยวข้อง และมีความสำคัญสำหรับการบรรลุเป้าหมาย การประเมินสถานะแวดล้อม ทำให้ได้ซึ่งการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์โดยอาศัยการวินิจฉัย และการจัดเรียงลำดับปัญหาให้สอดคล้องกับความต้องการของที่ประชุมและสถานการณ์

1.1.2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจความเหมาะสมของแผนงานต่าง ๆ ที่จัดขึ้นโดยดูว่า ข้อมูลนั้นจะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ ซึ่งมักจะประเมินในด้านต่าง ๆ คือ

- 1) ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดโครงการ
- 2) ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ
- 3) การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนิน

ไปได้ เช่น หน่วยงานที่จะช่วยเหลือ เวลา เงินทุน อาคารสถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือ

ผลที่ได้จากการประเมินปัจจัยเบื้องต้น คือ การวิเคราะห์รูปแบบของวิธีการที่ใช้ในรูปของราคาและกำไร Cost and Benefit ที่จะได้รับ โดยการประเมินในด้านอัตราค่าสิ่งแวดล้อม งบประมาณ วิธีการที่มีศักยภาพแต่ถ้าเป็นการประเมินด้านการศึกษาผลกำไรอาจไม่อยู่ในรูปแบบตัวเลขก็ได้ การประเมินปัจจัยเบื้องต้นนี้จะช่วยให้ข้อมูลที่จะตัดสินใจได้ว่า ควรตั้งวัตถุประสงค์เชิงปฏิบัติอย่างไร ใช้อัตราค่าสิ่งแวดล้อม ค่าตอบแทนและค่าเงินการอย่างไร ซึ่งจะแตกต่างจากการประเมินสถานะแวดล้อมในแง่ที่ว่า การประเมินเบื้องต้นเป็นการทำเฉพาะกรณีนั้น ๆ และวิเคราะห์ภายในโครงการเท่านั้น

รูปแบบของคำถามที่ใช้ถ้ามีมากมาย เช่น วัตถุประสงค์จะกำหนดวิธีดำเนินการได้หรือไม่ และจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ วิธีการที่กำหนดสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ จะดำเนินการกับยุทธวิธีที่เลือกมาอย่างไร ฯลฯ คำถามต่าง ๆ เหล่านี้จะแสดงถึงความสำคัญของการประเมินข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น เพื่อที่จะได้เป็นตัวกำหนดยุทธวิธีเพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยคำถามที่จะใช้ตั้งแต่ระดับกว้าง ๆ และคำถามเฉพาะ

1.1.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เมื่อแผนการที่ได้รับอนุมัติและลงมือทำ การประเมินกระบวนการจำเป็นต้องได้รับการเตรียมการเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับ Feedback แก่ผู้รับผิดชอบ และผู้ดำเนินการทุกลำดับชั้น การประเมินกระบวนการมีวัตถุประสงค์ใหญ่ ๆ อยู่ 3 ประการ คือ

- 1) เพื่อหาและทำนายข้อบกพร่องของกระบวนการ หรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้
- 2) เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผน
- 3) เพื่อเป็นรายงานสะสมถึงการปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

ยุทธวิธีในการประเมินกระบวนการ มี 3 วิธี คือ

- 1) แสดงให้เห็นหรือกระตุ้นเตือนถึงศักยภาพของทรัพยากรที่ทำให้เกิดความล้มเหลวในโครงการซึ่งอาจจะเป็นสิ่งต่อไปนี้ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในกลุ่มบุคลากร วิธีการสื่อสาร การให้เหตุผลความเข้าใจและเห็นพ้องกันในวัตถุประสงค์ของแผนการ โดยผู้ที่เกี่ยวข้องในแผนการนั้นและผู้ที่ได้รับผลกระทบจากแผนการ ความเพียงพอของแหล่งทรัพยากร อุปกรณ์อำนวยความสะดวก บุคลากร ปฏิทินการปฏิบัติงาน เป็นต้น

- 2) เกี่ยวกับการวางแผนโครงการ และการตัดสินใจก่อนวางแผน โดยผู้อำนวยความสะดวกระหว่างการดำเนินการโครงการนั้น ตัวอย่างการตัดสินใจก่อนวางแผน

- 3) ยุทธวิธีในการประเมินกระบวนการ จะบอกลักษณะสำคัญ ๆ ของโครงการ โครงร่าง เป็นต้นว่า วัตถุประสงค์ที่ต้องการ ปริมาณของการอภิปรายที่จะมีในความหมายนี้

เพื่อที่จะบรรยายว่าอะไรเกิดขึ้นจริง ๆ สารนิเทศนี้จะให้ประโยชน์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการกำหนดว่าทำไมวัตถุประสงค์จึงบรรลุหรือไม่บรรลุผล

ส่วนประกอบที่เป็นหัวใจสำคัญของการประเมินกระบวนการ มี 4 อย่าง คือ

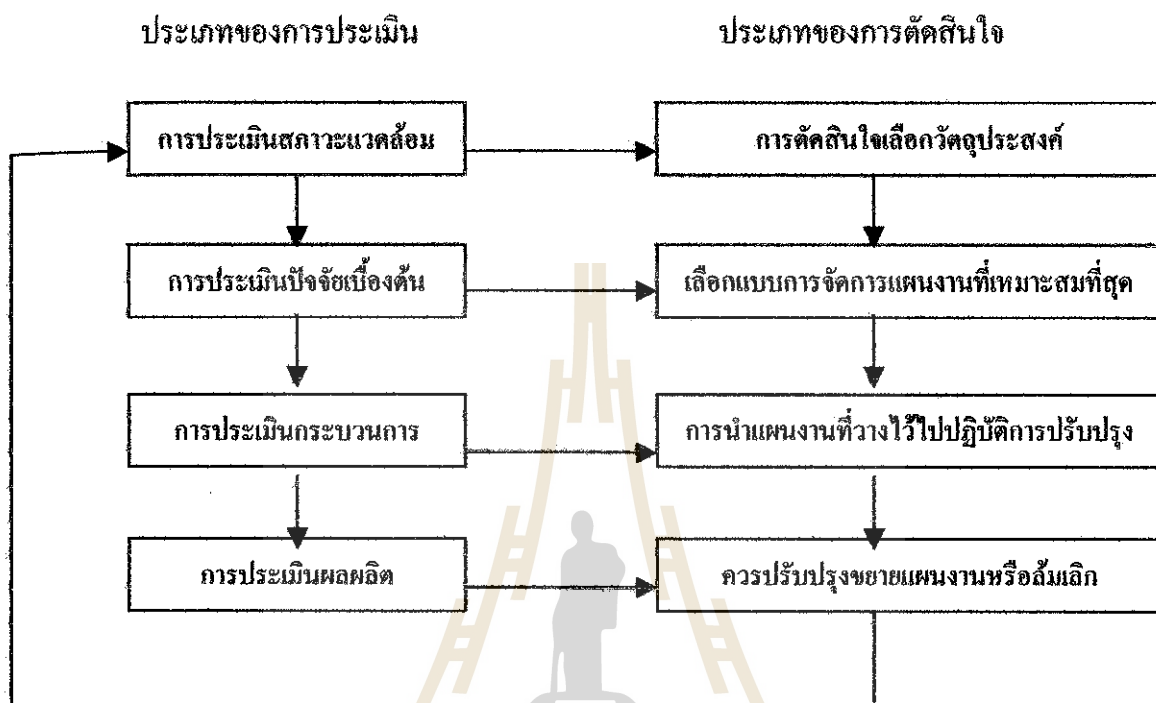
- 1) การจัดหานักประเมินกระบวนการเต็มเวลา
- 2) เครื่องมือที่เป็นสื่อในการบรรยายกระบวนการ
- 3) การร่วมประชุมอย่างสม่ำเสมอระหว่างนักประเมินกระบวนการ และบุคลากรในโครงการหรือในแผนงานเอง
- 4) การปรับปรุงโครงสร้างการประเมินอยู่เป็นนิจ

โดยสรุปภายใต้การประเมินกระบวนการ สารนิเทศจะถูกรวบรวมและนำเสนอเท่าที่ผู้ดำเนินงานโครงการต้องการสารนิเทศนั้น อาจจะบ่อยทุกวันถ้าจำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงระยะเวลาแรก ๆ ของโครงการทั้งนี้ การประเมินนี้ไม่เพียงแต่ให้สารนิเทศที่ต้องการแก่ผู้ตัดสินใจในการคาดคะเนล่วงหน้า และการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาเท่านั้น แต่ยังต้องบันทึกสารนิเทศของกระบวนการสำหรับแปลความหมายของความสำเริบของ โครงการด้วย

1.1.4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) มีจุดหมายเพื่อวัดและแปลความหมายของความสำเริบไม่เฉพาะเมื่อสิ้นสุดวัฏจักรของโครงการเท่านั้น แต่ยังมีคามจำเป็นอย่างยิ่งในระหว่างการศึกษาโครงการด้วย

ระเบียบวิธีทั่ว ๆ ไป ของการประเมินผลผลิตจะรวมถึงต่อไปนี้อย่างน้อย คือ การดูว่าการกำหนดวัตถุประสงค์นั้นนำไปใช้ได้หรือไม่ เหนือในการวัดที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการทำกิจกรรมคืออะไร เปรียบเทียบผลที่วัดมาได้ด้วยมาตรฐานสัมบูรณ์ Absolute criteria หรือมาตรฐานสัมพันธ์ Relative criteria ที่กำหนดไว้ก่อน และทำการแปลความหมายถึงเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้น โดยอาศัยรายงานการประเมินสถานะแวดล้อม ปัจจัยและกระบวนการร่วมด้วย

สรุปความสัมพันธ์ของประเภทการประเมินและประเภทของการตัดสินใจ

แผนภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจแบบจำลองซิป

(สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ 2525,)

ที่มา : หนังสือชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมิน โครงการตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง, 2545

การนำเอาแบบจำลองซิปไปใช้ประเมินทำได้ในโครงการ 3 ลักษณะ คือ

- 1) จัดหาโครงการ ศึกษาให้ประจักษ์ว่ามีปัญหาอะไรที่น่าจะทำ
- 2) โครงการที่มีอยู่ยังไม่ได้ลงมือกระทำ
- 3) โครงการในระหว่างที่กำลังดำเนินอยู่

1.2 การทำงานของกระบวนการประเมิน

การประเมินโครงการที่มีประสิทธิภาพ สามารถจำแนกเป็นขั้นตอน ได้ดังนี้

1.2.1 วิเคราะห์ความต้องการในการดำเนินโครงการของผู้ที่เกี่ยวข้อง

1.2.2 วิเคราะห์เทคนิคทางวิชาการ และสถานะแวดล้อมของโครงการ อาทิ ความ

สอดคล้องของหลักการและเหตุผลกับจุดประสงค์ของโครงการนั้น ๆ

1.2.3 วิเคราะห์ปัจจัยเบื้องต้นที่เข้าสู่โครงการ

1.2.4 วิเคราะห์การบริหารโครงการ และการจัดรูปแบบโครงการ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การประเมินโครงการประกอบด้วยระเบียบวิธีการขั้นตอนต่าง ๆ มากมาย กระบวนการแต่ละขั้นตอนมีความสำคัญต่อการประเมินทั้งสิ้น เรื่องที่สำคัญเรื่องหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับแบบแผน คือ การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรและกลุ่มตัวอย่างคืออะไร ทำไมจะต้องมีการกำหนดประชากรก่อนการประเมิน กลุ่มตัวอย่างมีความสำคัญและจำเป็นอย่างไร คำถามต่าง ๆ เหล่านี้มีผู้ประเมินจะต้องทำความเข้าใจก่อนเริ่มต้นทำการประเมิน

2.1 ความหมายและประเภทของประชากร

ประชากร (Population) หมายถึง กลุ่มทั้งหมดของสิ่งที่ต้องการศึกษาวิจัย ซึ่งอาจเป็นบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร หน่วยการปกครอง เช่น จังหวัด อำเภอ เป็นต้น หรืออาจเป็นสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ หรือเป็นสิ่งไม่มีชีวิต เช่น วัตถุ หิน แร่ธาตุต่าง ๆ ก็ได้ ซึ่งมีลักษณะที่สามารถมองเห็นและรับรู้ได้ เพื่อความสะดวกในการประเมินจึงแบ่งประเภทของประชากรออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

2.1.1 ประชากรแบบจำกัด (Finite Population) ประชากรแบบจำกัด คือ ประชากรที่สามารถเจนนับจำนวนประชากร ได้ทั้งหมดว่ามีจำนวนที่แน่นอนเป็นเท่าใด เช่น จำนวนสมาชิกเงินกองทุนหมู่บ้าน จำนวนสมาชิกเงินฝากสัจจะ จำนวนนักเรียนในหมู่บ้าน จำนวนรถยนต์ในพื้นที่ทำการศึกษา จำนวนสมาชิกหมู่บ้าน เป็นต้น

2.1.2 ประชากรแบบไม่จำกัด (Infinite Population) คือ ประชากรที่ไม่สามารถเจนนับจำนวนประชากร ได้ทั้งหมดว่ามีจำนวนที่แน่นอนเป็นเท่าใด เช่น จำนวนปลาในบ่อน้ำ จำนวนผู้บริโภคที่ซื้อผลิตภัณฑ์ 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ในตลาด เป็นต้น

การกำหนดขอบเขตของประชากร ย่อมขึ้นอยู่กับขอบเขตวัตถุประสงค์การประเมินโครงการและประโยชน์ที่จะนำผลการประเมินไปใช้ เช่น ในที่นี้ขอบเขตการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน เทพนมิตร ประชากรที่ใช้ในการประเมินจะอยู่ในพื้นที่หมู่บ้าน เทพนมิตร อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา และจะต้องกำหนดหน่วยการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) เช่น ประชากรที่ต้องศึกษาเป็นบุคคล หน่วยการวิเคราะห์จะต้องเป็นบุคคล ถ้าประชากรของการศึกษาเป็นหน่วยงาน หน่วยการวิเคราะห์จะต้องเป็นองค์กรหรือหน่วยงาน โดยใช้วิธีการสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างหน่วยงานที่ได้ถูกเลือกมาเป็นกลุ่มตัวอย่างก็ตาม ดังนั้นการกำหนดหน่วยการวิเคราะห์จึงจำเป็นอย่างมากที่ต้องให้ความสำคัญและผู้ประเมินได้กำหนดการวิเคราะห์ในการประเมินครั้งนี้ ไว้ดังนี้

1) หน่วยบุคคล ได้แก่ สมาชิกในหมู่บ้าน สมาชิกกลุ่มหรือองค์กรต่าง ๆ

2) หน่วยงาน ได้แก่ หน่วยงานรักษาความปลอดภัยภายในหมู่บ้าน หน่วยงานป้องกันยาเสพติด หน่วยงานกองทุนหมู่บ้าน หน่วยงานสตรีกลุ่มแม่บ้าน หน่วยงาน อสม. ภายในหมู่บ้าน

- 3) หน่วยพืช ได้แก่ ประเภทสวนไม้ยืนต้น ประเภทสวนพืชล้มลุก ประเภทพืชไร่
- 4) หน่วยสัตว์ ได้แก่ สัตว์เลี้ยงทั่วไป สัตว์เลี้ยงเพื่อเป็นอาหาร สัตว์เลี้ยงเพื่อการค้า
- 5) หน่วยวัตถุ ได้แก่ รถยนต์ สิ่งของ อุปกรณ์เครื่องใช้ภายในบ้าน เครื่องมือทางการเกษตร

2.2 ความหมายของกลุ่มตัวอย่าง และวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

2.2.1 กลุ่มตัวอย่าง (Sample or Sampling Group) หมายถึง กลุ่มที่ถูกเลือกจากประชากรขึ้นมาเป็นตัวอย่างเพื่อใช้เป็นตัวแทนของประชากรในการศึกษาดังนั้นกลุ่มตัวอย่าง คือ ตัวแทนของประชากรที่นำมาศึกษา ผลการศึกษาที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างย่อมเป็นผลการศึกษาจากประชากรด้วยเช่นกัน กลุ่มตัวอย่างต้องมีองค์ประกอบสำคัญ 2 ประการ คือ

- 1) วิธีการกลุ่มตัวอย่างจากประชากร
- 2) ขนาดกลุ่มตัวอย่างต้องเป็นตัวแทนที่ดีของประชากร

2.2.2 วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยที่ได้ผลตรงกับลักษณะของประชากรที่ต้องการศึกษากับประชากรแต่เนื่องจากมีข้อจำกัดในการศึกษากับประชากร ดังนั้น การเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากร เพื่อใช้เป็นตัวแทนที่ดีของประชากรสำหรับการใช้ในการศึกษาจึงเป็นวิธีการที่นักวิจัยนำมาใช้

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยภาพรวมตามแนวคิดเชิงระบบประกอบไปด้วย 2 หน่วยระบบ ดังนี้

- 1) หน่วยระบบ A หน่วยระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้
- 2) หน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

หน่วยระบบ A : หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

ผลผลิต (O)

กระบวนการ (P)

ปัจจัยนำเข้า (I)

จำนวนผู้ได้กู้

= O_1

P_1 = การคัดเลือกผู้กู้

I_1 = นโยบายของรัฐ

ยอดเงินให้กู้

= O_2

P_2 = การแนะนำวิธีทำธุรกิจ

I_2 = เงิน 1 ล้าน

กองทุนสะสม

= O_3

P_3 = รับชำระหนี้

I_3 = คณะกรรมการหมู่บ้าน

ชื่อเสียงของชุมชน

= O_4

P_4 = การทำบัญชี

I_4 = เงินที่ผู้กู้ชำระคืน

อื่น ๆ เช่น นักศึกษา

= O_n

P_5 = การช่วยหาตลาด

I_5 = ผู้สมัครขอกู้

ผ่านงาน

= O_n

P_n = กิจกรรมอื่น เช่น
บทบาทของนักศึกษา

I_n = อื่น ๆ เช่น นักศึกษา

บัณฑิตและทุนสะสม
ของหมู่บ้าน

อาจถือเป็นหน่วยระบบ AA : ทุนสะสมของหมู่บ้าน

ทุนสะสมของหมู่บ้าน

หน่วยระบบ B : หน่วยระบบการดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย (B1...Bn)

ปัจจัยนำเข้า (I)

กระบวนการ (P)

ผลผลิต (O)

เงินที่กู้มาได้

= I_1

P_1 = การคัดเลือกผู้กู้

O_1 = รายได้เป็นเงิน

เงินอื่น ๆ

= I_2

P_2 = การแนะนำวิธีทำธุรกิจ

O_2 = ผลเป็นสิ่งของ

สถานที่+วัสดุคิบ

= I_3

P_3 = รับชำระหนี้

O_3 = ผลเป็นชื่อเสียงที่ดี

เทคนิควิธีการทำงาน

= I_4

P_4 = การทำบัญชี

O_4 = ผลเป็นความพอใจ

กำลังทำงาน

= I_5

P_5 = การช่วยหาตลาด

O_n = อื่น ๆ เช่น นักศึกษา

อื่น ๆ เช่นนักศึกษา

= I_n

P_n = กิจกรรมอื่น เช่น

ได้เรียนรู้ธุรกิจ

ผ่านงาน

อาจจะถือว่าเป็น หน่วยระบบ BB: ทุนสะสมของแต่ละราย

ทุนสะสมของเจ้าของกิจการ

บริบท (C)

แผนภาพที่ 2 ระบบการทำงานของโครงสร้างกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ดังนั้นในการกำหนดตัวชี้วัด เพื่อที่จะประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจึงเป็นไปตามกรอบความคิดของหน่วยระบบ A และ B ซึ่งได้รายการตัวชี้วัด ดังนี้

3.1 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

3.1.1 ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) สำหรับตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ A นี้ คือ

1) บริบทระดับประเทศ เช่น สภาพของดิน ป่าไม้ สภาพศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ หรือตัวชี้วัดบริบทรอบนอกประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- ความยากจนของประเทศ
- นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)
- สถานะการขาดดุลการค้าของประเทศ
- สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
- ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน
- ความล้มเหลวของท้องถิ่นชนบท
- ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรม และสินค้าจากต่างประเทศ

2) บริบทระดับท้องถิ่น เช่น สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน สภาพป่า และหนองน้ำ สภาพที่ดินทำกินของชาวบ้านในหมู่บ้าน เป็นต้น ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่นหรือตัวชี้วัดบริบทภายในท้องถิ่นประกอบไปด้วยตัวแปรตาม ดังต่อไปนี้

- ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
- สภาพปัจจุบัน
- ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน
- ด้านวัฒนธรรม
- การรวมกลุ่ม หรือองค์กร
- ภาระหนี้สินของชาวบ้าน การมีที่ดินทำกิน ระดับฐานะทางการเงิน
- ความสามัคคี ความขยัน แหล่งท่องเที่ยว แหล่งอาหาร
- การแตกแยก ความไม่สามัคคี การละทิ้งท้องถิ่น โรคภัยประจำท้องถิ่น

3.1.2 ตัวชี้วัด ป้อนปัจจัยนำเข้า (Input Indicator) ของหน่วยระบบประกอบไปด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้

- 1) นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
- 2) เงิน 1 ล้านบาท
- 3) คณะกรรมการหมู่บ้าน
- 4) เงินที่ผู้กู้ชำระคืน
- 5) ผู้สมัครขอกู้
- 6) มีการเปิดบัญชีเงินฝากของกองทุนแล้ว
- 7) มีการระดมทุนสะสมของหมู่บ้าน เช่น เงินฝากสัจจะ

3.1.3 ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วย ตัวแปรดังต่อไปนี้

- 1) การคัดเลือกผู้กู้
- 2) การแนะนำวิธีทำธุรกิจ
- 3) การรับชำระหนี้
- 4) การทำบัญชี
- 5) การช่วยเหลือตลาด

3.1.4 ตัวชี้วัดผลผลิต ของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1) ผลโดยตรง Immediate Result ตัวแปร ได้แก่ จำนวนผู้กู้ และยอดเงินที่ให้กู้

2) ผลกระทบโดยตรง Direct Impact ตัวแปร ได้แก่ จำนวนผู้กู้ที่กู้ได้ จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน การขยายกิจการของผู้กู้ การเกิดกิจการใหม่ ๆ ขึ้นในท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้านที่นำมาใช้

4) ผลกระทบทางอ้อม Indirect Impact ตัวแปร ได้แก่ กองทุนหมู่บ้าน มีศักยภาพและความเข้มแข็ง ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้ ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ เครือข่ายผู้นำชาวบ้าน ได้แก่ จำนวนผู้นำเครือข่าย กิจกรรมพัฒนาเครือข่าย

3.2 ตัวชี้วัดหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้ดูแลราย ประกอบด้วยตัวชี้วัด 4 หมวด คือ

3.2.1 ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

- 1) ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับ ตัวชี้วัดระดับประเทศของหน่วยระบบ A (ตามที่กล่าวมาแล้วในข้อ 1.1)
- 2) ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น ซึ่งเป็นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับ ตัวชี้วัดระดับท้องถิ่นของหน่วยระบบ A (ตามที่กล่าวมาแล้วในข้อ 1.2)
- 3) ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบไปด้วยตัวแปรต่าง ๆ คือ ความรู้ความสามารถของผู้ดูแลและครอบครัว ทรัพย์สินของผู้ดูแลและเครือญาติ หนี้สินธนาคารของผู้ดูแล หนี้สินภายนอกของระบบของผู้ดูแล อาชีพหลักของผู้ดูแล รายได้ของครอบครัว ประสบการณ์ในการดำเนินงาน เป็นต้น

3.2.2 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 1) เงินที่กู้มาได้
- 2) เงินอื่น ๆ
- 3) สถานที่และวัสดุคิ
- 4) เทคนิควิธีทำงาน
- 5) กำลังทำงาน

3.2.3 ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังนี้

- 1) การทำกิจการดูวิธี
- 2) การหาตลาดที่ดี
- 3) การหาวัสดุคิที่ดี
- 4) การทำบัญชี
- 5) การวิเคราะห์ประเมิน

3.2.3 ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

- 1) ผลโดยตรง ได้แก่ รายได้เป็นเงิน และผู้ดูแลได้ผลิตเป็นสิ่งของ
- 2) ผลกระทบโดยตรง ได้แก่ ผู้ดูแลขยายกิจการ ผู้ดูแลได้ทำกิจการที่เกิดจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 3) ผลกระทบทางอ้อม ได้แก่ ผู้ดูแลมีการพึ่งพาตนเอง การกลับคืนถิ่นของประชากร ผู้ดูแลมีชื่อเสียงในการประกอบอาชีพที่สำเร็จ

3.3 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

ผลการศึกษาเนื้อหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน มีประเด็นที่ควรระมัดระวัง ดังนี้

- 1) สมาชิกในชุมชนมีอาชีพเลี้ยงครอบครัวได้
- 2) สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี
- 3) ในชุมชนเกิดการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กรประชาชน
- 4) ในชุมชนมีการประชุมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกเป็นประจำ
- 5) สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์
- 6) ชุมชนมีการยกย่องคนทำความดี
- 7) ชุมชนมีการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส เช่น คนพิการ คนชรา เด็ก
- 8) สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- 9) สมาชิกในชุมชนมีโอกาสหาความรู้
- 10) ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่น รักใคร่ ประองคองกัน
- 11) ในชุมชนมีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม
- 12) ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนได้ โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน

ตัวแปรที่เกิดขึ้นในตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน มีดังนี้

- 1) ด้านความสามัคคี ความซื่อสัตย์ การยกย่องคนทำความดี การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก คือ มาก ปานกลาง น้อย
- 2) การมีอาชีพเลี้ยงครอบครัว ความอบอุ่นรักใคร่ประองคองกัน การรวมตัวกันตั้งกลุ่มองค์กร การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส คือ เพิ่มขึ้น ลดลง
- 3) โอกาสหาความรู้เพิ่ม ผู้นำที่มีความยุติธรรม การร่วมแก้ปัญหาของชุมชน คือ ใช่ ไม่ใช่ ไม่แน่ใจ

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านได้แก่ แบบรายงานต่าง ๆ (ปร.) และแบบเก็บข้อมูลอื่น ๆ เพิ่มเติม เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน มีดังนี้

4.1 เครื่องมือวัดแบบมาตรฐาน เป็นเครื่องมือวิจัยที่ใช้เทคนิคและวิธีการสร้างอย่างเป็นระบบ มีการนำไปทดลองใช้เพื่อวิเคราะห์คุณภาพ และประสิทธิภาพของเครื่องมือก่อนนำไปใช้วัดจริง

4.2 เครื่องมือวัดแบบเฉพาะกิจ เป็นเครื่องมือวิจัยที่สร้างขึ้นมาเพื่อใช้ศึกษาค้นคว้าเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งเมื่อได้ผลการศึกษามาตามที่ต้องการแล้วก็จะไม่ถูกนำมาใช้อีก ผลที่ได้จากการวัดก็มีความเชื่อถือได้ระดับหนึ่ง และถ้ามีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องแล้ว อาจได้เครื่องมือวัดที่เป็นมาตรฐานได้ เช่น บร.1-12

เครื่องมือวัดทางสังคมศาสตร์ที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่

1) การสังเกต (Observation) เป็นเครื่องมือการวิจัยที่จะต้องใช้อย่างระมัดระวังในที่นี้คือ ตัวของผู้วิจัยเองมาทำหน้าที่ในการวัด โดยใช้หูและตาเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดตาม ฝ่าสังเกตพฤติกรรมของบุคคลซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างแล้วทำการจดบันทึกข้อมูลที่ได้อีกป้องกันการลืมสิ่งที่ได้จากการสังเกตและเพื่อไม่ให้เกิดการสังเกตออกนอกประเด็น ควรใช้เวลาในการสังเกตช่วงสั้น ๆ รูปแบบของการสังเกตอาจแบ่งเป็น 2 แบบ คือ

ก. การสังเกตโดยตรง (Direct Observation) เป็นการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างแต่ละคนโดยผู้วิจัย เช่น การประชุมคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน การรับชำระเงินค่าน้ำพร้อมดอกเบี้ยจากสมาชิก

ข. การสังเกตทางอ้อม (Indirect Observation) เป็นการให้ผู้อื่นสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างแล้วมาเล่าให้ผู้วิจัยภายหลัง

2) การสัมภาษณ์ (Interview) การสัมภาษณ์เป็นรูปแบบหนึ่งของการสนทนาแต่เป็นการสนทนาอย่างมีจุดมุ่งหมายตามที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ คำถามที่ผู้วิจัยใช้ในการสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างเป็นคำถามจาก บร.1-12

3) แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้มากที่สุดในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถามมีทั้งเขียนให้ตอบ กรอกข้อความสั้น ๆ หรือตอบยาว ๆ รูปแบบของแบบสอบถามที่พบบ่อย คือ

ก. แบบสอบถามปลายปิด (Closed Form Questionnaire) จะมีข้อความคำถามและคำตอบให้ผู้เลือกตอบโดยตัวเลือกตอบ 2-3 ข้อ เช่น บร.2

ข. แบบสอบถามปลายเปิด (Opened Form Questionnaire) เป็นแบบสอบถามที่ไม่มีการกำหนดคำตอบแต่จะเปิดโอกาสให้ผู้ตอบสามารถแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่ถามได้อย่างอิสระ เช่น บร.3

5. การเก็บข้อมูล

5.1 ข้อมูลที่ใช้ในการเก็บข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

5.1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคล เป็นคำหรือคุณลักษณะของตัวแปรที่เกี่ยวกับบุคคล เช่น เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา ผู้รับบริการและผู้ปฏิบัติงาน โครงการ

5.1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เป็นคำหรือคุณลักษณะของตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม เช่น สภาพกองทุน สภาพท้องถิ่น

5.1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรม เป็นคำหรือคุณลักษณะของตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

5.1.4 ข้อมูลด้านความคิด เป็นคำหรือคุณลักษณะของตัวแปรที่เกี่ยวกับความรู้ ความคิด ความสามารถที่เกิดจากความสามารถทางสมอง เช่นสติปัญญา ความถนัด

5.1.5 ข้อมูลด้านอารมณ์ เป็นคำหรือคุณลักษณะของตัวแปรที่เกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิด เช่น ความคิดเห็นต่อสิ่งต่าง ๆ

5.1.6 ข้อมูลด้านการกระทำ เป็นคำหรือคุณลักษณะของตัวแปรที่เกี่ยวกับการแสดงออก ปฏิบัติ

5.2 วิธีการที่ใช้ในการเก็บข้อมูล การทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ผู้จัดทำได้ใช้วิธีการในการเก็บข้อมูลประกอบด้วยหลายวิธี ได้แก่

5.2.1 การสังเกต (Observation) การสังเกตกระทำได้โดยการใช้หู ใช้ตา เป็นเครื่องมือในการติดตาม การสังเกตแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ

1) การสังเกตโดยตรง (Direct Observation) เป็นการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างแต่ละคนโดยตัวผู้สังเกตเอง

2) การสังเกตทางอ้อม (Indirect Observation) เป็นการให้ผู้อื่นสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างแล้วมาเล่าให้ผู้สังเกตหรือผู้วิจัยฟังในภายหลัง

5.2.2 การสัมภาษณ์โดยใช้แบบ บร. ต่าง ๆ

5.2.3 แบบสอบถามและแบบสำรวจ โดยใช้แบบ บร. ต่าง ๆ เช่น บร. 2 บร. 11

5.2.4 การจัดเวทีประชุมชาวบ้าน

1) การจัดประชุมระดับตำบลโดยกลุ่มบัณฑิตอาสา

2) การศึกษาจากผู้รู้และแหล่งวิชาการต่าง ๆ

3) การสำรวจ

4) การอภิปรายกลุ่ม

วิธีสังเคราะห์ข้อมูล ในการสังเคราะห์ข้อมูลที่เก็บมาได้ด้วยวิธีต่าง ๆ ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลในเรื่องเดียวกันมาประมวลเข้าด้วยกัน และถ้าพบว่ามีข้อแตกต่างก็ทำการตรวจสอบกับแหล่งที่มาหรือแหล่งอื่นที่มีความเชื่อถือได้ จากนั้นจึงนำมาเรียบเรียงจนได้ประเด็นที่ชัดเจน ดังปรากฏใน บทที่ 4

5.3 ขั้นตอนการเก็บข้อมูล

การทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ผู้จัดทำได้ใช้ขั้นตอนในการเก็บข้อมูล ดังต่อไปนี้

5.3.1 กำหนดข้อมูล และตัวชี้วัด ว่ามีอะไรบ้าง เป็นข้อมูลที่อยู่ในลักษณะใด ระดับของข้อมูลใด และจะใช้อะไร เป็นตัวชี้วัดจึงจะสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงอย่างแท้จริง

5.3.2 กำหนดแหล่งข้อมูล เป็นขั้นตอนของการพิจารณาแหล่งข้อมูลหรือผู้ให้ข้อมูลอยู่ที่ไหนพร้อมกำหนดขอบเขตของข้อมูลที่จะมีข้อมูลที่ต้องการอย่างครบถ้วนและสอดคล้องกับความต้องการ

5.3.3 เลือกกลุ่มตัวอย่าง

5.3.4 เลือกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังที่ได้กล่าวมาในข้อ 5.2

5.3.5 สร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อที่จะได้เครื่องมือที่มีคุณภาพที่สามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้อย่างถูกต้องครบถ้วน และเชื่อถือได้

5.3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริง ซึ่งก่อนที่จะออกเก็บข้อมูลจะต้องมีการวางแผนและเตรียมวิธีดำเนินการเพื่อที่จะได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้อย่างครบถ้วน

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data) เป็นกระบวนการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาจัดให้เป็นระบบ ระเบียบ เพื่อสะดวกรวดเร็ว และง่ายต่อการทำความเข้าใจ แปลความ และสรุปความ โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนของการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล การจำแนกประเภทของข้อมูล แล้วนำมาดำเนินการวิเคราะห์ โดยการใช้ค่าสถิติที่เหมาะสมกับจุดประสงค์ของระดับข้อมูล

ประเภทของการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของตัวเลขแล้วสรุปผลโดยใช้ค่าสถิติ เพื่อที่จะนำค่าสถิติไปใช้ตอบคำถามในประเด็นที่ต้องการ ซึ่งสถิติที่นำมาใช้ได้แก่

6.1.1 การแจกแจงความถี่ (Frequency) เป็นค่าสถิติที่แสดงจำนวนในลักษณะของความถี่ของข้อมูลที่เกิดขึ้นในแต่ละสถานการณ์ เช่น ข้อมูลเพศ ข้อมูลรายนาม ข้อมูลการศึกษา

6.1.2 ค่าร้อยละ (Percentage) เป็นค่าสถิติพื้นฐานที่นำมาเปรียบเทียบกันที่แสดงว่า กลุ่มเป้าหมายคิดเป็นเท่าใด โดยอาศัยฐานข้อมูลที่มีฐานะเท่ากับ 100 หน่วย เช่น ข้อมูลตามแบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน (บร.2) มีการคิดคำนวณ ดังนี้

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนกลุ่มเป้าหมาย}}{\text{จำนวนข้อมูลทั้งหมด}} \times 100$$

6.1.3 การวัดค่ากลางของข้อมูล ค่ากลางที่นำมาใช้มีดังนี้

1) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต เป็นค่ากลางที่เป็นตัวแทนของข้อมูลโดยการนำค่าของข้อมูลทุกตัวมารวมกัน แล้วหารด้วยจำนวนข้อมูล

$$\begin{aligned} \text{โดยที่ } \bar{X} &= \frac{\sum x}{N} \\ \text{เมื่อ } \bar{X} &= \text{ค่าเฉลี่ยเลขคณิต} \\ \sum x &= \text{ผลรวมของข้อมูลทุกตัว} \\ N &= \text{จำนวนของข้อมูล} \end{aligned}$$

2) ฐานนิยม เป็นค่ากลางที่เป็นตัวแทนของข้อมูลที่มีจำนวนมากที่สุดในกลุ่มเป้าหมายโดยการแจกแจงนับความถี่

3) มัชฐาน เป็นค่ากลางที่เป็นตัวแทนของข้อมูลที่อยู่ในตำแหน่งของข้อมูลทั้งหมดที่เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย หรือน้อยไปหามาก

4) การวัดการกระจายของข้อมูล เป็นการอธิบายลักษณะของข้อมูลแต่ละชุดว่ามีความแตกต่างกันมากหรือน้อยเพียงใด สถิติที่นำมาใช้ได้แก่

ค่าพิสัย เป็นค่าสถิติที่แสดงความแตกต่างระหว่างข้อมูลที่มีค่าสูงสุดกับข้อมูลที่มีค่าต่ำสุด

$$\text{ค่าพิสัย} = \text{ค่าสูงสุดของข้อมูล} - \text{ค่าต่ำสุดของข้อมูล}$$

ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นค่าสถิติที่ได้จากการใช้ค่าความแตกต่างของข้อมูลแต่ละตัวกับค่าเฉลี่ยยกกำลังสอง แล้วนำมาบวกกันพร้อมกับการหารด้วย N-1 มีสูตรคำนวณ คือ

$$S.D. = \sqrt{\frac{N\sum x^2 - (\sum x)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	S.D.	=	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$\bar{X}$	=	ค่าของข้อมูลแต่ละตัว
	N	=	จำนวนของข้อมูล

6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของข้อความที่เขียนบรรยายเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ หรือความคิดเห็นในประเด็นที่กำหนดอย่างลึกซึ้ง ซึ่งเป็นข้อความที่ได้จากแบบสอบถามการบันทึกผลการสัมภาษณ์ หรือจากการสังเกต โดยการนำข้อมูลมาดำเนินการตามขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

- 6.2.1 กำหนดนิยามอย่างกว้าง ๆ สำหรับปรากฏการณ์ที่มุ่งอธิบาย
- 6.2.2 ระบุข้อสมมุติฐานนำทางที่ใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์เบื้องต้น
- 6.2.3 เปรียบเทียบปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของปรากฏการณ์ที่ใกล้เคียงและมีคำอธิบายอยู่แล้ว
- 6.2.4 ถ้าสมมุติฐานไม่สอดคล้องกับข้อมูลในการวิเคราะห์อาจจะต้องมีการปรับเปลี่ยนข้อสมมุติฐานได้
- 6.2.5 ถ้าพบปรากฏการณ์ที่ขัดแย้งกันหลังการวิเคราะห์จะต้องมีการปรับเปลี่ยนข้อสมมุติฐานใหม่
- 6.2.6 กระบวนการในขั้นตอนที่ 5 ควรมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งได้ข้อสรุป ของปรากฏการณ์โดยไม่มีข้อขัดแย้ง

6.3 การนำเสนอผลการวิเคราะห์

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ เป็นขั้นตอนของการนำเสนอผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลมาแจ้งรายละเอียด พร้อมกับออกแบบผลการวิเคราะห์ให้อยู่ในรูปแบบที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจ และสะดวกต่อการใช้งาน

โดยผู้ทำสารนิพนธ์ได้เสนอผลการวิเคราะห์ตามลักษณะข้อมูล ดังนี้

- 6.3.1 นำเสนอผลการวิเคราะห์ที่เป็นจำนวนสถิติ และตัวเลข ตามแบบ บร. ต่าง ๆ และสารนิพนธ์
- 6.3.2 นำเสนอผลการวิเคราะห์เป็นข้อความตามแบบ บร. ต่าง ๆ และสารนิพนธ์

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

นับตั้งแต่ประเทศไทยมีการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมตั้งแต่ พ.ศ. 2504 เป็นต้นมาจนถึงปลายแผนพัฒนาฉบับที่ 7 (2535-2539) ประเทศไทยบรรลุเป้าหมายด้านความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเท่านั้น แม้ว่าในแต่ละแผนพัฒนาเศรษฐกิจที่ผ่านมามีเป้าหมายแก้ไขความเหลื่อมล้ำของรายได้ประชาชน และการกระจายความเจริญไปสู่ส่วนภูมิภาค แต่ผลลัพธ์ที่ได้ไม่เป็นที่น่าพอใจนัก จากแถลงการณ์ของสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย (TDRI) ประจำปี 2537 แจ้งว่า การกระจายรายได้ของประเทศไทยมีระดับความไม่เท่าเทียมกันเพิ่มขึ้นและความเหลื่อมล้ำของรายได้ดังกล่าวได้เริ่มเข้าใกล้ระดับของประเทศที่มีส่วนต่างระหว่างรายได้กว้างที่สุดแล้ว

ตารางที่ 1 สัดส่วนรายได้ของประชากรในประเทศที่มีรายได้ต่ำและปานกลาง

ประเทศ	ปี พ.ศ.	รายสุด 40%	จนสุด 60%
บราซิล	2532	84.3	15.7
กัวเตมาลา	2532	81.6	18.4
ฮอลแลนด์	2532	81.1	18.9
ปานามา	2532	81.1	19.9
ชิลี	2532	79.1	20.9
ไทย	2537	76.9	23.1
โคลัมเบีย	2534	76.2	23.8
เม็กซิโก	2527	75.8	24.2
โดมินิกัน	2532	75.3	24.7
มาเลเซีย	2532	74.1	25.9
คอซตาริกา	2532	72.7	27.3
เวเนซุเอลา	2532	71.4	28.6
จีน	2533	66.2	33.8

ประเทศ	ปี พ.ศ.	รายสุด 40%	จนสุด 60%
เนปาล	2528	61.3	38.7
โปแลนด์	2532	59.1	40.9
บัลแกเรีย	2535	58.4	41.6
อังการี	2532	56.4	43.6

ที่มา : World Bank, Word Development Report 1994

และในส่วนของประเทศไทย ประมาณการโดย IDRI

จากตาราง แสดงว่า ในปี พ.ศ. 2537 ระดับความเหลื่อมล้ำของรายได้ระหว่างกลุ่มคน รวยร้อยละ 40 และกลุ่มคนจนร้อยละ 60 อยู่ในอันดับที่ 6 ของประเทศที่กระจายรายได้เร็วที่สุด สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทยยังคาดไว้ด้วยว่า ช่องว่างระหว่างรายได้ของประเทศไทยจะยิ่ง กว้างขึ้นอีก ในปี พ.ศ. 2538 คือ ส่วนแบ่งรายได้ของคนรวยที่สุดจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 77.15 ในขณะที่ส่วนแบ่งรายได้ของคนจนที่สุดลดลงเหลือร้อยละ 22.85 (การปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ของไทยสืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงสินค้าอุตสาหกรรมส่งออกที่พึ่งแรงงานเป็นหลัก มาเป็น การใช้เทคโนโลยีระดับกลางและสูง ประกอบกับความได้เปรียบทางด้านแรงงานราคาถูกของไทย เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านได้สิ้นสุดแล้ว แต่ปรากฏว่ามากกว่าร้อยละ 80 ของแรงงานใน ประเทศไทยมีระดับการศึกษาชั้นประถมหรือต่ำกว่า ผลก็คือ แรงงานไทยไร้ฝีมือมีปัญหารายได้ตกต่ำโดยเปรียบเทียบ เพราะตำแหน่งงานไร้ฝีมือลดลง นอกจากนี้ยังมีปัญหาผู้ลี้ภัยเข้าเมืองอย่าง ผิดกฎหมายมาก ทำให้ระดับรายได้ของแรงงานไร้ฝีมือเพิ่มขึ้นได้ช้าลงไปอีก)

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

แผนแม่บทการพัฒนารัฐวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ภาคอุตสาหกรรม)

สาระสำคัญ

ส่วนที่ 1 บทบาทและความสำคัญของ SMEs

ในปัจจุบัน ภาคธุรกิจของไทยประกอบด้วยรัฐวิสาหกิจจำนวนทั้งสิ้นประมาณ 8.5 แสนกิจการ ในจำนวนนี้ กว่าร้อยละ 99.7 จัดว่าเป็นรัฐวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกล่าวคือ มีการจ้างงานไม่เกิน 200 คนต่อกิจการ และประมาณร้อยละ 40 เป็นรัฐวิสาหกิจขนาดเล็กมากซึ่งอยู่นอกระบบ ไม่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย

ในภาคอุตสาหกรรม แรงงานประมาณกึ่งหนึ่ง และการจ้างงานใหม่ที่เกิดขึ้นหลังวิกฤตการณ์ในปี พ.ศ. 2540 ประมาณร้อยละ 60 อยู่ใน SMEs

ประมาณร้อยละ 30 ของวิสาหกิจไทยพึ่งพาตลาดต่างประเทศ และอุตสาหกรรมส่งออก ขนาดใหญ่ของไทยใช้วัตถุดิบแปรรูปขึ้นต้นและชิ้นส่วนที่ผลิตในประเทศส่วนหนึ่ง การเพิ่มขีดความสามารถของ SMEs ที่เป็นผู้ผลิตเพื่อส่งออกและ SMEs ที่รับช่วงการผลิตจากผู้ส่งออก จึงเป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนาการส่งออกของไทยและการสร้างรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศในภาพรวม

นอกจากนั้น รัฐวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็กที่กระจายอยู่ทั่วภูมิภาคของประเทศ เป็นทั้งผู้ซื้อผลผลิต และผู้ผลิตสินค้าและบริการสนองความต้องการของราษฎรผู้บริโภคในท้องถิ่นห่างไกล จึงเป็นกลไกสำคัญยิ่งในการกระจายรายได้และความเจริญสู่ภูมิภาค

ส่วนที่ 2 ทิศทางและแนวคิดในการพัฒนา SMEs ภาคอุตสาหกรรม

การพัฒนาและส่งเสริม SMEs ต้องสามารถแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้าง อันได้แก่ การขาดเทคโนโลยี ขาดความสามารถในการจัดการสมัยใหม่ สินค้าด้อยคุณภาพ ขาดทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพและตรงความต้องการ การกระจุกตัวอยู่ในเมืองใหญ่ อุปสรรคในการเข้าถึงแหล่งทุน เป็นต้น

ในขณะเดียวกัน ปัจจัยแวดล้อม การประกอบธุรกิจ SMEs ได้เปลี่ยนไปและยังคงเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อันเป็นผลจากการเปิดเสรีทางการค้าและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งทำให้ต้นทุนการสื่อสารและการกระจายสินค้าลดลงอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน ปัจจัยที่กำหนดขีดความสามารถในการแข่งขัน ได้เปลี่ยนจากฐานทรัพยากรธรรมชาติภายในประเทศและแรงงานที่มีค่าต่ำ ไปสู่การแข่งขันเชิงคุณภาพ การนำเสนอสินค้ารูปแบบใหม่ ๆ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและความสามารถในการใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารเหล่านั้น ไม่ว่า SMEs จะมุ่งตลาดภายในประเทศหรือตลาดต่างประเทศ ต่างจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพให้เข้าสู่มาตรฐานสากลและยกระดับผลิตภัณฑ์ให้ทัดเทียมคู่แข่งกัน รวมทั้งต้องมีความสามารถที่จะเชื่อมโยงธุรกิจในลักษณะที่เป็นนานาชาติมากขึ้น

จากข้อพิจารณาข้างต้น จึงได้กำหนดวิสัยทัศน์ของการพัฒนา SMEs ภาคอุตสาหกรรม ดังนี้

- (1) วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีขีดความสามารถในการแข่งขันระดับสากล
- (2) วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของคนไทยมีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้

ทั้งด้านการผลิต การตลาดและ

(3) วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีความเชื่อมโยงกับวิสาหกิจขนาดใหญ่และเชื่อมโยงกับภาคธุรกิจต่าง ๆ ในทุกภูมิภาคอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ นำไปสู่ความสมดุลในโครงสร้างเศรษฐกิจสังคม เป็นกลไกที่สามารถช่วยบรรเทาผลกระทบจากความผันผวนในเศรษฐกิจโลกที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

ส่วนที่ 3 กลยุทธ์และมาตรการในการพัฒนา SMEs

เพื่อบรรลุวิสัยทัศน์การพัฒนาข้างต้น จึงกำหนดกลยุทธ์และมาตรการ ประกอบไปด้วย 7 กลยุทธ์หลัก และ 32 มาตรการ ดังต่อไปนี้

กลยุทธ์ที่ 1 ยกระดับความสามารถด้านเทคโนโลยีการจัดการ

มีมาตรการที่สำคัญที่จะต้องดำเนินการ ได้แก่

- (1.1) พัฒนาและประยุกต์ระบบวินิจัยให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่สถานประกอบการให้เป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมและจัดความช่วยเหลือแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
- (1.2) จัดระบบการบริการที่ปรึกษาเฉพาะด้านเพื่อแก้ปัญหาและปรับปรุงกิจการ
- (1.3) สนับสนุนการส่งเสริมปรับปรุงกิจการให้ทันสมัย (Modernization) และใช้ระบบ ISO และ TQM ที่เหมาะสมกับธุรกิจไทย
- (1.4) สนับสนุนการยกระดับคุณภาพสินค้าของ SMEs ตามมาตรฐานสากล
- (1.5) พัฒนาเครือข่ายและประสิทธิภาพของแหล่งบริการวิจัยและพัฒนา

กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาผู้ประกอบการและทรัพยากรบุคคลของ SMEs

มีมาตรการสำคัญที่จะต้องดำเนินการ ได้แก่

- (2.1) บ่มเพาะและสร้างผู้ประกอบการใหม่และพัฒนาผู้ประกอบการเดิมให้พร้อมรับการแข่งขันในยุคโลกาภิวัตน์
- (2.2) เพิ่มประสิทธิภาพและความยืดหยุ่นของระบบบริการฝึกอบรมให้สนองความต้องการของบุคลากรของ SMEs
- (2.3) เพิ่มประสิทธิภาพของระบบมาตรฐานฝีมือแรงงาน
- (2.4) ปรับปรุงการผลิตบุคลากรในสถาบันการศึกษา

กลยุทธ์ที่ 3 สร้างและขยายโอกาสด้านการตลาดแก่ SMEs

มีมาตรการสำคัญที่จะต้องดำเนินการ ได้แก่

- (3.1) ปรับปรุงระบบการจัดซื้อของรัฐ ให้เอื้อต่อ SMEs โดยเน้นการขยายโอกาสแก่วิสาหกิจขนาดย่อม
- (3.2) ส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมรับช่วงการผลิตที่เชื่อมโยงกับวิสาหกิจขนาดใหญ่ทั้งในประเทศและต่างประเทศ
- (3.3) เพิ่มความเข้มแข็งของการส่งเสริมการส่งออก
- (3.4) ส่งเสริมธุรกิจการค้าชายแดน และการจัดตั้งบริษัทการค้าระหว่างประเทศ

กลยุทธ์ที่ 4 เพิ่มขีดความสามารถของสถาบันการเงินและสร้างกลไกเสริมทางการเงิน เพื่อส่งเสริม SMEs

มีมาตรการสำคัญที่ต้องดำเนินการ ได้แก่

- (4.1) ขยายและเพิ่มประสิทธิภาพระบบประกันสินเชื่อ
- (4.2) พัฒนาสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐให้เป็นสถาบันการเงินเพื่อ SMEs
- (4.3) จัดตั้งกองทุนเพื่อร่วมทุนกับ SMEs ที่เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนา
- (4.4) จัดตั้งกองทุนเสริม SMEs เพื่อเป็นกลไกทางนโยบายในการส่งเสริม SMEs และเป็นแหล่งทุนสนับสนุนการรวมกลุ่มของ SMEs
- (4.5) เพิ่มขีดความสามารถของหน่วยงานเพื่อให้บริการปรึกษาแนะนำด้านการเงินแก่

SMEs

กลยุทธ์ที่ 5 ปรับปรุงสภาพแวดล้อมของธุรกิจ

มีมาตรการสำคัญที่ต้องดำเนินการ ได้แก่

- (5.1) เร่งพัฒนาและจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารของ SMEs
- (5.2) พัฒนากลไกในการปรับปรุงนโยบาย กฎหมายและการบริหารเพื่อสร้างความเป็นธรรมลดข้อขัดแย้งเปรียบของ SMEs
- (5.3) ส่งเสริม SMEs ให้พร้อมเข้าสู่สังคมข่าวสาร
- (5.4) ปรับปรุงประสิทธิภาพระบบการกระจายสินค้า
- (5.5) ยกกระดับขีดความสามารถของหน่วยงานระดับท้องถิ่นในการให้บริการแก่ SMEs และการจัดทำแผนส่งเสริม SMEs ในภูมิภาคให้มีความสอดคล้องเชื่อมโยงระหว่างธุรกิจภาคต่าง ๆ เพื่อสร้างโอกาสทางธุรกิจใหม่ ๆ
- (5.6) ส่งเสริมการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมขนาดย่อม

กลยุทธ์ที่ 6 พัฒนาวิสาหกิจรายย่อยและวิสาหกิจชุมชน

มีมาตรการที่จะต้องดำเนินการ ได้แก่

- (6.1) บ่มเพาะการจัดตั้งวิสาหกิจรายย่อยและวิสาหกิจชุมชนที่เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาในอนาคต
- (6.2) ส่งเสริมการใช้องค์ความรู้และภูมิปัญญาเดิมของวิสาหกิจรายย่อยและวิสาหกิจชุมชนเพื่อสร้างโอกาสทางธุรกิจ
- (6.3) ยกกระดับขีดความสามารถด้านการจัดการเชิงธุรกิจและส่งเสริมให้วิสาหกิจรายย่อยสามารถเข้าสู่ระบบที่เป็นทางการได้
- (6.4) ผลักดันและยกระดับความร่วมมือในกลุ่มธุรกิจ

กลยุทธ์ที่ 7 สร้างความเชื่อมโยงและพัฒนากลุ่มวิสาหกิจครบวงจร

มีมาตรการสำคัญที่จะต้องดำเนินการ ได้แก่

- (7.1) ศึกษาวิจัยรูปแบบการพัฒนาอุตสาหกรรมยุทธศาสตร์ตามหลักการเกาะกลุ่มธุรกิจ เพื่อประสิทธิภาพโดยรวม
- (7.2) พัฒนาโครงการนำร่องเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเชื่อมโยงวิสาหกิจครบวงจร ในแต่ละภูมิภาค
- (7.3) ผลักดันและสนับสนุนการรวมกลุ่มและการสร้างธุรกิจสัมพันธ์
- (7.4) จัดมาตรการสนับสนุนด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สิทธิประโยชน์และเงินทุนเพื่อ ผลักดันให้เกิดการลงทุนและร่วมลงทุนดำเนินกิจการประเภทต่าง ๆ รองรับธุรกิจอย่างครบวงจร

ส่วนที่ 4 กลไกบริหารแผนงาน

กระบวนการบริหารและจัดทำแผนแม่บทฯ ไปสู่การปฏิบัติ จะอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 โดยมีสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นผู้บริหารและประสานแผน

สำหรับในส่วนของแผนแม่บทการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ภาคการค้า และภาคบริการ ขณะนี้กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม กำลังจ้างศึกษา และวิเคราะห์พื้นฐาน ซึ่งคาดว่าจะแล้วเสร็จ และสามารถนำเสนอต่อสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อจัดทำเป็นนโยบายและแผนส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ภาคการค้า และภาคบริการ ได้ภายใน กลางปี 2544

เป็นที่คาดหมายว่าเมื่อได้มีการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทั้ง 3 ภาค คือ ภาคอุตสาหกรรม ภาคการค้า และภาคบริการ ได้อย่างเสร็จสมบูรณ์ จะสามารถช่วยให้ทิศทางการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไปทางเดียวกัน มีการผนึกกำลังที่เข้มแข็งมากขึ้นทั้งภาครัฐและเอกชนสามารถผลิตชิ้นเศรษฐกิจของประเทศอื่นจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในอนาคต

1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

ฐานะทางการค้าระหว่างประเทศของไทยอยู่ในภาวะขาดดุลมาตลอด นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2495 เป็นต้นมา โดยขาดดุลการค้าเป็นมูลค่า 905.7 ล้านบาท .ในปี 2494 ประเทศไทยอยู่ในฐานะเกินดุลการค้าเป็นมูลค่า 708.0 ล้านบาท และตั้งแต่ปี 2495 จนกระทั่งปัจจุบันนี้ ประเทศไทยก็อยู่ในฐานะขาดดุลการค้าติดต่อกันมาโดยตลอด ถึงแม้บางปีมูลค่าการขาดดุลการค้าจะลดลงบ้างก็เป็นชั่วคราวเท่านั้น สาเหตุของการขาดดุลการค้าของประเทศไทย เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศกสิกรรม สินค้าออกส่วนใหญ่ที่เป็นหลักในการส่งออกไปขายยังต่างประเทศเป็นสินค้าทาง

ด้านการเกษตร ซึ่งเรียกว่าสินค้าขั้นปฐม (Primary Products) ซึ่งหมายถึงผลผลิตจากไร่นา ป่าไม้ การประมง หรือแร่ธาตุที่มีการแปรรูปในเบื้องต้นเท่าที่จำเป็น ซึ่งได้แก่ ข้าว ข้าวโพด ผลัดกันขั้วมัน ลำปะหลัง กุ้งสด ดิบูก เป็นต้น เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า สินค้าขั้นปฐมนั้นมักจะมีการเคลื่อนไหวด้านราคาอย่างรุนแรงและมีแนวโน้มต่ำลง ในขณะที่การเคลื่อนไหวในด้านความต้องการมีน้อยหรือมากหรืออาจไม่มีเลย ซึ่งเป็นสาเหตุให้รายได้จากการส่งออกสินค้าเกษตรกรรมไม่แน่นอน นอกจากนั้นยังประสบกับปัญหาต่าง ๆ ในตลาดต่างประเทศ ทั้งในด้านการแข่งขันกับประเทศอื่น และการกีดกันการนำเข้าจากประเทศผู้นำเข้า เช่น การกำหนดมาตรฐานคุณภาพของสินค้าที่นำเข้าจากประเทศผู้นำเข้าสูงเกินไป การกำหนดกำแพงภาษีนำเข้าจากประเทศไทยสูงกว่าสินค้าจากประเทศอื่น ซึ่งมีความมุ่งหมายที่จะมิให้มีการนำเข้าสินค้าจากประเทศไทย

สินค้าที่ประเทศไทยสั่งเข้า กว่าร้อยละ 80 เป็นสินค้าประเภททุน เครื่องจักรอุปกรณ์ ตลอดจนเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับประเทศที่กำลังพัฒนาตนเองไปในทิศทางของประเทศกึ่งอุตสาหกรรม ในเมื่อยังไม่มี การพึ่งพาตนเองได้ในเรื่องสินค้าพื้นฐานเหล่านี้ จะเห็นได้ว่าประเทศไทยยังจะต้องเสียเปรียบดุลการค้าไปอีกนาน เมื่อได้พิจารณาความแตกต่างระหว่างโครงสร้างของสินค้าเข้าและสินค้าออก แต่เราก็เห็นความจำเป็นที่จะต้องให้เป็นไปอย่างนี้ เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา ต้องการขยายงานในหลาย ๆ ด้าน ทั้งด้านการเกษตรต้องปรับปรุงให้ทันสมัย อีกทั้งอุตสาหกรรมก็ต้องขยายตัวออกไปอีกเพื่อให้ได้มาซึ่งผลผลิตเพื่อการส่งออกอันเป็นหนทางที่จะได้มาซึ่งเงินตราต่างประเทศ และช่วยลดดุลการค้าเสียเปรียบในที่สุด

ตารางที่ 2 ดุลการค้าของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2530-2539 (มูลค่าล้านบาท)

ปี	มูลค่าการค้า	มูลค่านำเข้า	มูลค่าส่งออก	ดุลการค้า
2530	634,062.1	334,209.0	299,853.1	-34,355.9
2531	916,684.1	513,114.3	403,569.8	-109,544.5
2532	1,178,993.8	662,678.8	516,315.0	-146,363.8
2533	1,442,794.1	852,981.5	589,812.6	-263,168.9
2534	1,684,856.8	959,408.0	725,448.8	-233,959.2
2535	1,857,888.0	1,033,244.7	824,643.3	-208,601.4
2536	2,111,709.0	1,170,846.4	940,862.6	-229,983.8
2537	2,506,862.0	1,369,260.4	1,137,601.6	-231,658.8
2538	3,169,901.4	1,763,591.3	1,406,310.1	-357,281.2
2539	3,244,935.8	1,832,825.2	1,412,110.6	-420,714.6

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

ปัจจุบันประเทศไทยได้พัฒนาขึ้นจากแต่ก่อน มีเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีการทำธุรกิจต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นขนาดเล็ก ขนาดใหญ่ หรือว่าธุรกิจภายในประเทศและระหว่างประเทศ มีโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ เกิดขึ้นในเมือง แต่ก็ยังไม่ทิ้งอาชีพเดิม คือเกษตรกรรม มีการทำสวน ทำไร่ และนาข้าว

1.1.5 บรรยากาศความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท

คนชนบทส่วนใหญ่จะยึดถืออาชีพเกษตรกรรมเป็นหลักเสียส่วนใหญ่ แต่การทำอาชีพนี้ถือว่าเป็นความเสี่ยง ต้องรอฤดูกาล อีกทั้งเมื่อมีการผลิตออกไปต้องเสี่ยงกับราคาของผลผลิต และการที่มีเทคโนโลยีที่ทันสมัยเกิดขึ้นในเมือง มีโรงงานอุตสาหกรรมรวมถึงบริษัทต่าง ๆ เกิดขึ้น ทำให้ทั้งอาชีพเกษตรกรรมหันมาทำงานโรงงาน และเข้ามาแออัดในเมือง บ้างก็ไปทำงานต่างประเทศ ที่เหลืออยู่ส่วนใหญ่จะเป็นคนแก่และเด็ก

1.1.6 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าต่างประเทศ

การเปลี่ยนแปลงในอดีตก็เกิดขึ้นมาโดยตลอดประวัติศาสตร์ แต่การเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นก็ไม่ได้เป็นไปตามประเด็นอย่างที่เกิดขึ้นไม่กี่สิบปีที่ผ่านมา ซึ่งรวดเร็วกว่าชาวบ้านธรรมดา ๆ ไม่สามารถปรับตัวได้ทันข้อมูลข่าวสาร ความรู้ก็ไม่มี แรก ๆ ข้าราชการและพ่อค้า คือแหล่งข้อมูลเดียวพวกเขาเข้าไปบอกชาวบ้านให้ปรับให้เปลี่ยนวิธีการผลิต จากการทำนาทำกินเพื่อยังชีพมาสู่การลงทุนผลิตเพื่อขาย ขายให้ได้เงินมาก ๆ จะได้ซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคที่กำลังทะลักออกมาจากโรงงานอุตสาหกรรมหนาแน่นเข้าสู่หมู่บ้าน รวมทั้งการซื้อกินโดยไม่ต้องเหนียวปากเหนียวท้อง ตั้งแต่เช้ามีดยังไม่ล้างหน้าล้างตา ตลอดก็มารอที่หน้ากระไดบ้านแล้วเป็นซูเปอร์มาเก็ตเคลื่อนที่ที่มาโดยสามล้อบ้างสี่ล้อบ้าง หรือสองล้อที่บางเรียกว่า รถพ่วงพวง มีทุกอย่างที่กินได้ หมูเห็ด ไข่ ปลา พริก มะเขือ ผัก ข้าวต้ม ขนม ไปจนถึงข้าวต้ม พริกคั่ว ที่ไม่ต้องทำให้เหนียว เพราะซื้อสำเร็จรูปสะดวกกว่า “แค่ 2 – 3 บาทเอง” เป็นพฤติกรรมการบริโภคที่เลียนแบบคนเมือง ซึ่งอยากกินปลาไปซูเปอร์มาเก็ต อยากกินเห็ดไปแมคโคร โลตัส

ข้อมูลข้างและความรู้ที่ได้รับต่อมา คือ สื่อมวลชน วิทยุ โทรทัศน์ ส่วนหนังสือพิมพ์คงได้รับน้อยเพราะหมู่บ้านไทยยังไม่ได้ค้ำกับวัฒนธรรม การอ่าน วิทยุโทรทัศน์นำเอาค่านิยมใหม่ระบบคุณค่าใหม่เข้าไปหมู่บ้านอย่างรวดเร็วเข้าไปถึงในมุ้งและกลางทุ่งนา

นอนในมุ้งก็ได้นอนได้เห็นสิ่งที่สื่อเหล่านี้ขีดเขียนให้บริโภคให้อยากกินอยากได้ออยากเป็นให้ฝันดีฝันเด่น เป็นสุขอยู่ในโลกที่ไม่เป็นจริงให้ฝันว่าอยู่ในบ้านทรายทองกับกองมรดกทุกอย่างส่งเสริมให้รวยเร็วรวยลดและให้เป็นเศรษฐีตั้งแต่เกมโชว์ไปถึงแม้กระทั่งเกษตรผสมผสาน ซึ่งเน้นที่รายได้มากกว่าการพึ่งตนเอง หรือการอยู่อย่างพอเพียง

นี่คือผลพวงของนโยบายพัฒนาประเทศแบบ “พรงนี้รวย” ที่ทำให้คนฝิ่นที่จะรวยฝิ่นที่จะมีชีวิตไปวัน ๆ เหมือนคนเล่น “เกมเศรษฐี” ฝิ่นอยากได้ทองได้ชุมทรัพย์และได้รวยในพริบตา

นี่คือผลของการพัฒนาแบบเอาเงินนำหน้า ปัญญาตามหลัง โดยรัฐเองได้ใช้เงินเป็นล้านล้านบาทตลอดหลายสิบปีที่ผ่านมาเพื่อพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะชุมชนในชนบท ผลพวงที่เกิดขึ้น นอกจากปัญหาสารพัดที่ได้กล่าวมาแล้วยังทำให้เกิดค่านิยมใหม่ในวิถีของชุมชน ที่บูชาเงินเหนือสิ่งอื่นใด เชื่อว่าเงินสามารถเนรมิตทุกอย่างได้จึงต้องหาเงินให้ได้มากที่สุด เงินอย่างเดียวนั้น อย่างอื่นเป็นเรื่องรอง วันนี้ทุกอย่างจึงพูดจากาษาเงินกันหมด ไม่ว่าเรื่องอะไร แม้แต่เรื่องการเมือง การเลือกตั้งทุกระดับก็ต้องพูดจากาษาเงินทุกอย่างเป็นเรื่องผลประโยชน์

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านเทพนิมิตร

เดิมทีหมู่บ้านเทพนิมิตร ขึ้นตรงกับหมู่บ้านหนองขวาง หมู่ที่ 5 ต.วังกะทะ อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา เป็นหมู่บ้านที่กว้างใหญ่มีหลายร้อยหลังคาเรือนอยู่รวมกัน มีความเป็นอยู่แบบพึ่งพาอาศัยกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีการทำมาหากินตามประสาไม่ว่าจะเป็นการทำไร่ ทำสวน หรือแม้แต่การค้าขายภายในหมู่บ้าน และมีการรับจ้างงานภายในหมู่บ้าน จนมาถึงประมาณ พ.ศ. 2536 หรือเมื่อ 8 มีมาแล้ว นายวิรัชดา ตาดไรสง เป็นคนที่มีความคิดที่จะแยกหมู่บ้านออกมาจากหมู่บ้านหนองขวางเพื่อมาตั้งหมู่บ้านใหม่ เพราะว่าหมู่บ้านหนองขวางนี้เป็นหมู่บ้านที่มีหลายร้อยหลังคาเรือน ขาดแคลนการดูแลทั่วถึงของผู้เฒ่า คือผู้ใหญ่บ้านหนองขวาง คือ นายตำรวจ ทองศิริ ดังนั้น นายวิรัชดา ตาดไรสง จึงได้แยกหมู่บ้านออกมาจากหมู่บ้านหนองขวาง และได้รวมตัวกันตั้งชื่อหมู่บ้านใหม่ คือ หมู่บ้านเทพนิมิตร เพราะว่าภายในหมู่บ้านมีถ้ำอยู่ 1 แห่ง ซึ่งเป็นถ้ำที่สวยงามกว้างใหญ่มาก มีผู้คนมาเที่ยวกันเป็นประจำเปรียบเสมือนเทพ จึงได้เรียกชื่อวัดถ้ำนี้ว่า วัดถ้ำเทพนิมิตร และได้ตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านเทพนิมิตร”

1.2.2 การพัฒนาทางด้านสาธารณูปโภค

เมื่อเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านแล้ว และก็มีคนนำไฟฟ้าเข้ามาใช้ภายในหมู่บ้านเมื่อปี พ.ศ. 2530 เพื่อความสะดวกสบายในการใช้ไฟฟ้าภายในหมู่บ้าน เพราะเมื่อก่อนนั้นชาวบ้านภายในหมู่บ้านเทพนิมิตรนี้ก็ใช้ตะเกียง หรือใช้แบตเตอรี่ใช้ภายในหมู่บ้าน แต่ปัจจุบันนี้ไฟฟ้าได้เข้าถึงทุกบ้านภายในหมู่บ้านเทพนิมิตรแล้ว และก็มีคนสร้างถนนคอนกรีตภายในหมู่บ้านเมื่อปี พ.ศ. 2527 มีความยาวประมาณ 7 กิโลเมตร และในอีกส่วนหนึ่งก็ได้มีการปรับถนนลูกรังอีกประมาณ 7 กิโลเมตร เช่นกัน ส่วนในการเดินทางไปตลาดหรือถึงตัวอำเภอ ปากช่อง ก็ใช้ระยะทาง 32 กิโลเมตร โดยการใช้รถส่วนตัวหรือรถโดยสารประจำทางบ้าง ใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 30

นาที่ เพราะถนนเป็นถนนลาดยางถึงตัวอำเภอ จึงทำให้การเดินทางถึงตัวอำเภอปากช่องได้สะดวกและรวดเร็วขึ้น

1.2.3 สภาพปัจจุบัน

1) ด้านประชากร

หมู่บ้านเทพนิมิตร ต. วังกะทะ อ. ปากช่อง จ. นครราชสีมา มีจำนวนประชากร 536 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 37 ของกลุ่มมีอายุอยู่ในช่วง 18-50 ปี ดังแสดงในตารางที่ 1 ซึ่งข้อมูลได้มาจาก แบบสำรวจข้อมูล บร.1

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร

ลำดับ	ลักษณะของประชากร	จำนวน	ร้อยละ
1	เพศ		
	- ชาย	295	55.03
	- หญิง	241	44.97
2	อายุ		
	1 วัน- 3 ปีเต็ม	10	1.87
	3 ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม	66	12.31
	6 ปี 1 วัน - 12 ปีเต็ม	41	7.65
	12 ปี 1 วัน - 15 ปีเต็ม	34	6.34
	15 ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	37	6.90
	18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	203	37.88
	50 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	108	20.15
	60 ปี 1 วันขึ้นไป	37	6.90
3	จบการศึกษา		
	ไม่จบการศึกษา	160	29.85
	ชั้น ป.4	185	34.52
	ชั้น ป.6	105	19.59
	ชั้น ม.3	58	10.82
	ชั้น ม.6	18	3.36
	ระดับ ปวช.	5	0.93
	ระดับ ปวส.	2	0.37

	ระดับ ปวท.	3	0.56
	ระดับปริญญาตรี	-	-
	พิการ	2	.37
			(ทางร่างกาย)
	การประกอบอาชีพ		
4	- ค้าขาย	5	3.68
	- เกษตรกรรม (ครอบครัว)	23	16.91
	- รับจ้าง (ครอบครัว)	108	79.41
	ครอบครัวที่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองและได้เอกสารสิทธิ์		
5	จำนวน 1-5 ไร่	5	4.07
	6-10 ไร่	25	20.32
	11-12 ไร่	10	8.13
	21- 50ไร่	55	44.72
	50 ไร่ขึ้นไป	28	22.76
	สมาชิกในหมู่บ้าน ไปศึกษานอกหมู่บ้าน		
6	ระดับประถมศึกษา	30	
	ระดับมัธยมศึกษา	15	
	นักศึกษาผู้ใหญ่	13	
	ระดับสูงกว่ามัธยมศึกษา	7	

ที่มา : แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชน บร.1 เดือน ธันวาคม

2) ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

หมู่บ้านเทพนิมิตร มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด 1,000 ไร่ แบ่งเป็นที่ทำสวน 300 ไร่ คิดเป็น 30% และปลูกสวนยาง 10 ไร่ คิดเป็น 1% ที่เหลือเป็นการทำเกษตร ได้แก่ การปลูกมัน และข้าวโพด อีกประมาณ 690 ไร่ คิดเป็น 69 % ของพื้นที่ทั้งหมด

ตารางที่ 4 จำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำ สามารถจำแนกตามแหล่งน้ำ

แหล่งน้ำ	จำนวน	การใช้น้ำ	
		ตลอดปี	ไม่ตลอดปี
บ่อน้ำดิน	2		/
สระน้ำ	1		/
บ่อน้ำคาล	2	/	

ที่มา : แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชน บร.1 เดือนธันวาคม

แหล่งน้ำดังที่ปรากฏตามตาราง ปัจจุบันไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้เต็มที่ เพราะจากระบบชลประทานในการส่งน้ำไปยังพื้นที่ทำการเกษตรอย่างทั่วถึง จึงเป็นสาเหตุทำให้ได้ผลผลิตการเกษตรไม่เต็มที่เท่าที่ควร

3) ด้านเศรษฐกิจ

มีร้านค้า 7 ร้าน และ มีการเลี้ยงสัตว์ เพื่อเป็นรายได้ คือ วัว 11 ตัว เป็ด 18 ตัว ไก่ 500 ตัว

ผลผลิตจากการประกอบอาชีพ

- สวนผลไม้ 70 ไร่ ไร่ละ 10 ไร่ ได้ผลผลิตประมาณ 465,000 บาทต่อปี
- ไร่ข้าวโพด 80 ไร่ ไร่ละ 30 ไร่ ได้ผลผลิตประมาณ 2,400,000 บาทต่อปี
- ไร่มันสำปะหลัง 100 ไร่ ไร่ละ 55 ไร่ ได้ผลผลิตประมาณ 5,500,000 บาทต่อปี
- ไร่ถั่ว 10 ไร่ ไร่ละ 90 ไร่ ได้ผลผลิตประมาณ 900,000 บาทต่อปี

ราษฎรในหมู่บ้านออกไปขายแรงงานต่างถิ่น จำนวน 204 คน จาก 68 ครอบครัว โดยมีรายได้รวมทั้งหมดประมาณปีละ 403,920 บาท ต่อปี

รายได้ของประชาชนในหมู่บ้านในแต่ละครอบครัว โดยสรุปรวมทั้งหมดประมาณ

1,000 – 5,000 บาท	มี 2 ครอบครัว
5,001 – 10,000 บาท	มี 4 ครอบครัว
10,001 – 20,000 บาท	มี 20 ครอบครัว
20,001-30,000 บาท	มี 80 ครอบครัว
30,001- 50,000 บาท	มี 25 ครอบครัว
50,001- 100,000 บาท	มี 5 ครอบครัว

ตารางที่ 5 แสดงค่าสถิติของข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

ลำดับ	รายการ	จำนวน	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย
1	การเลี้ยงสัตว์เพื่อสร้างรายได้			
	- วัว	11	2.08	
	- เป็ด	18	3.40	
	- ไก่	500	94.25	
2	ผลผลิตจากการประกอบอาชีพ (บาท)			
	- สวนผลไม้	485,000	5.55	
	- ไร่ข้าวโพด	2,400,000	28.70	X = 8,365,000
	- ไร่มันสำปะหลัง	5,500,000	65.75	= 2,091,250
3	การขายแรงงานยังต่างถิ่น 204 ราย	403,920	-	= 1,980
4	รายได้ต่อครอบครัว			
	1,000 – 5,000 บาท	2	1.47	
	5,001 - 10,000 บาท	4	2.94	
	10,000 – 20,000 บาท	20	14.71	
	20,001 – 30,000 บาท	80	58.82	
	30,001 – 50,000 บาท	25	18.38	
	50,001 – 100,000 บาท	5	3.68	

ที่มา : แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชน บร.1 เดือน ธันวาคม

4) ด้านวัฒนธรรม

หมู่บ้านเทพนิมิตร มีวัดประจำหมู่บ้าน 1 แห่ง คือ วัดถ้ำเทพนิมิตร มีพระสงฆ์ประจำวัดอยู่ 3 รูป สมาชิกในหมู่บ้านใช้ภาษาพื้นบ้าน และภาษาโคราชเป็นส่วนใหญ่

5) ผู้นำ/ผู้รู้/ผู้ชำนาญในหมู่บ้าน

ผู้ชำนาญทางด้านการเกษตร ได้แก่ นายดี แซ่ตั้ง มีความเชี่ยวชาญด้านการทำไร่และทำสวน, นายเฉลิม เอิบโพธิ์กลาง มีความเชี่ยวชาญด้านการทำไร่ ผู้นำด้านกองทุน ได้แก่ นายวีระชาติ ตาคไรสง ประธานกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท นายวีระชาติ ตาคไรสง ประธานกลุ่มออมทรัพย์ภายในหมู่บ้าน

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านเทพนิมิตร ต.วังกะทะ อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา
มีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
แห่งชาติ จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้าน ชาวบ้านทั้งหมดคิดเป็น 100% รู้สึกพอใจใน
นโยบายของรัฐบาลและมีความเข้าใจในนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการให้ชาวบ้านพึ่งพาตนเอง แก้
ไขปัญหาร่วมกัน พัฒนาการเรียนรู้ด้านอาชีพ พัฒนาการบริหารและจัดการเงินกองทุน โดยใช้เงิน
กองทุน 1 ล้านบาท เป็นตัวช่วยในการพัฒนาระดับหมู่บ้าน

2) เงิน 1 ล้านบาท

ปัจจุบันสมาชิกกองทุนได้ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ ซึ่งก่อให้เกิดการพัฒนา
ด้านอาชีพ โดยการเพิ่มทุนเดิมที่มีอยู่แล้ว สร้างโอกาสให้กับผู้ที่เริ่มจะประกอบอาชีพใหม่อีกทั้งยัง
ส่งผลถึงยอดเงินกองทุนให้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เพราะดอกเบี้ยที่เรียกเก็บจากสมาชิกผู้กู้และดอกเบี้ยเงิน
ฝากธนาคาร ข้อมูลเงินฝากธนาคารออมสินสาขาปากช่อง

3) คณะกรรมการหมู่บ้าน

คณะกรรมการหมู่บ้านเทพนิมิตร มีทั้งหมด 15 คน ประกอบ
ด้วยชาย 8 คน หญิง 7 คน การปฏิบัติงานของคณะกรรมการมีความพร้อมเพรียงกันดี แต่การ
ปฏิบัติหน้าที่ยังบกพร่องอยู่บ้างเนื่องจากในการแบ่งอำนาจหน้าที่ของแต่ละคนยังไม่ชัดเจนจึงทำให้
การปฏิบัติงานที่ล่าช้าไปได้

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน

การคัดเลือกผู้กู้ของกองทุนหมู่บ้านเทพนิมิตรกระทำได้โดยมีการดำเนินการ
การตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี หมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2) การแนะนำวิธีทำธุรกิจ

การแนะนำวิธีการทำธุรกิจของหมู่บ้านได้มีหน่วยงานราชการ สนับสนุน
ให้พัฒนากรเป็นผู้แนะนำวิธีการทำธุรกิจในหมู่บ้าน เช่น ธุรกิจผลไม้ดองและแช่แข็ง ส่วนทาง
ด้านกองทุนหมู่บ้านก็ได้มีคณะผู้ใหญ่ให้ความช่วยเหลือในการเขียนโครงการธุรกิจที่จะขอ

3) การรับชำระหนี้

การรับชำระหนี้ของกองทุนได้มีการดำเนินการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี หมวด 7 ข้อ 35 และข้อ 36 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

4) การทำบัญชี

การทำบัญชีกองทุนของหมู่บ้านเทพนิมิตร์ คณะกรรมการไม่สามารถจัดทำเอาได้เพราะคณะกรรมการขาดความรู้ทางด้านการบัญชี ถึงแม้ว่าจะมีการอบรมจากหน่วยงานราชการแล้วก็ตาม การทำบัญชีของกองทุนนั้นได้มอบหมายให้เป็นหน้าที่ของที่ปรึกษากองทุนผู้ซึ่งมีความรู้ความสามารถในการจัดทำบัญชี และสามารถทำบัญชีได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน

5) การช่วยการตลาด

ลักษณะการประกอบธุรกิจของหมู่บ้านเทพนิมิตร์ จะเป็นแบบครอบครัว มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน รักใคร่สามัคคีกันดีภายในหมู่บ้าน ในการหาตลาดรองรับผลผลิตก็จะต้องหาเองโดยเลือกจากพ่อค้าคนกลางซึ่งเป็นผู้มาติดต่อขอซื้อผลผลิตภายในหมู่บ้าน โดยที่กองทุนและหน่วยงานต่าง ๆ มิได้เข้ามาช่วยเหลือในการหาตลาดเพื่อรองรับผลผลิตที่เกิดจากการประกอบอาชีพตามธุรกิจที่ขอกู้แต่อย่างใด

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

1) ผลโดยตรง

เงินกองทุน 1 ล้านบาท ส่งผลโดยตรงต่อผู้ที่ต้องการเงินกู้จำนวน 91 ราย คิดเป็น 96 % จากทั้งหมด 95 ราย โดยยอดเงินขอกู้ ณ วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2545 มีจำนวน 883,000.- บาท

2) ผลกระทบโดยตรง

เงินกองทุน 1 ล้านบาท ส่งผลให้ผู้ที่ต้องการเงินกู้ จำนวน 91 ราย เป็นเงิน 883,000.- บาท ได้รับการอนุมัติให้ได้เงินกู้ ในวันที่ 9 มีนาคม 2545 คิดเป็น 100% ของผู้กู้

จำนวนเงินทุนสะสมของหมู่บ้านเทพนิมิตร์ ปัจจุบันมียอดเงินฝาก 13,363.77 บาท และมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มขึ้นทุก ๆ เดือน

3) ผลกระทบทางอ้อม

โครงการกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท เป็นโครงการที่ทำให้หมู่บ้านต้องบริหารงานกันเอง ดังนั้นเพื่อความรับผิดชอบต่อเงิน 1 ล้านบาท สมาชิกในหมู่บ้านจึงมีการพัฒนาความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการเงินกองทุนให้คงอยู่ต่อไป เพื่อช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจภายในหมู่บ้านให้ดีขึ้น

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

- 1) ผู้กู้มีความรู้ความสามารถในกิจการที่ตนดำเนินอยู่แล้ว คิดเป็น 100%
- 2) ผู้กู้มีสถานที่สำหรับประกอบอาชีพเดิมอยู่แล้ว โดยไม่ต้องไปเช่าที่เพื่อการเกษตร คิดเป็น 100%
- 3) ผู้กู้จำนวน 91 ราย มีหนี้สิน
- 4) ผู้กู้จำนวน 91 ราย มีหนี้สินนายทุนนอกระบบประมาณ
- 5) อาชีพหลักของผู้กู้

- เกษตรกรรม	62 ราย	คิดเป็น 68.13 %	ของทั้งหมด
- ค้าขาย	10 ราย	คิดเป็น 10.99 %	ของทั้งหมด
- เลี้ยงสัตว์	19 ราย	คิดเป็น 20.88 %	ของทั้งหมด
- 6) รายได้ของครอบครัวผู้กู้มีรายได้อยู่ประมาณ

5,000 - 10,000 บาท	5 ราย	คิดเป็น 5.49 %	ของทั้งหมด
10,001 - 20,000 บาท	30 ราย	คิดเป็น 32.97 %	ของทั้งหมด
20,001 - 30,000 บาท	38 ราย	คิดเป็น 41.76 %	ของทั้งหมด
30,001 - 50,000 บาท	10 ราย	คิดเป็น 10.99 %	ของทั้งหมด
50,001 - 100,000 บาท	8 ราย	คิดเป็น 8.79 %	ของทั้งหมด

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

- 1) สมาชิกผู้กู้นำเงินที่กู้มาได้รวมกับทุนเดิมที่มีอยู่แล้วนำไปลงทุนทำกิจกรรมตามที่ขอู้โดยส่วนใหญ่ไม่นิยมกู้เงินนอกระบบมาลงทุนเพิ่ม เพราะมีข้อจำกัดมากมาย เช่น ดอกเบี้ยสูงหลักทรัพย์ค้ำประกันเป็นบ้านและที่ดินซึ่งมีความเสี่ยงสูง
- 2) การประกอบกิจการผู้กู้ทั้งหมดมีพื้นที่ สถานที่เดิมอยู่แล้ว แต่ขาดวัตถุดิบ เช่น เมล็ดพันธุ์ ยาหรือสารเคมีที่จำเป็น ซึ่งวัตถุดิบเหล่านี้ต้องสั่งซื้อจากภายนอกหมู่บ้าน

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

- 1) สมาชิกผู้กู้ได้มีการประกอบกิจการอย่างถูกต้อง เพราะมีความชำนาญในกิจการที่ตนดำเนินอยู่เป็นอย่างดี
- 2) ตลาดของผู้กู้จะเป็นพ่อค้าคนกลาง ซึ่งจะมารับซื้อผลผลิตในพื้นที่โดยตรง การสรรหาวัตถุดิบเพื่อประกอบกิจการของผู้กู้ ได้แก่ เมล็ดพันธุ์ ยา กำจัดวัชพืชหรือสารเคมีต่าง ๆ ผู้กู้ได้ทำการจัดซื้อ จากภายนอกหมู่บ้านทั้งหมด

ผู้กู้ไม่ได้มีการจัดทำบัญชีอย่างเป็นทางการ แต่ใช้วิธีการบันทึกตัวเลขอย่างคร่าว ๆ เพื่อเปรียบเทียบรายได้ กับค่าใช้จ่ายในการลงทุน ว่าการประกอบกิจการมีรายได้หรือกำไรหรือขาดทุน

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

- 1) ผลโดยตรง คือ ผู้กู้มีรายได้จากผลผลิตเพิ่มขึ้น เพราะมีทุนเพิ่มขึ้น
- 2) ผลกระทบโดยตรง คือ ผู้กู้ได้มีการพัฒนาเทคนิควิธีและวิธีการทำงานให้ดีขึ้น เพราะมีข้อจำกัดอยู่ที่ว่าต้องทำให้ดีที่สุด เพื่อผลตอบแทนที่สูงและจะได้มีเงินชำระหนี้เงินกองทุน
- 3) ผลกระทบทางอ้อม การประกอบกิจการของผู้กู้ทำให้มีการช่วยเหลือกันระหว่าง กลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มเลี้ยงสัตว์ผู้กู้มีรายได้พอเลี้ยงชีพตนเองและครอบครัว มีแรงงานอยู่จำนวนหนึ่งที่กลับมาช่วยพัฒนาหมู่บ้าน ในการประกอบกิจการตามโครงการที่ได้ขอกู้

3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้อาชีพ การเลี้ยงสัตว์ปีก หรือ การเลี้ยงไก่พื้นเมือง สามารถสรุปวิธีการดำเนินการได้ ดังนี้

ปัจจัยนำเข้า

- 1) โรงเรือนที่แข็งแรง
- 2) ระบบสาธารณสุขโลก
- 3) อาหาร
- 4) ยารักษาโรค
- 5) พันธุ์ไก่พื้นบ้านที่สมบูรณ์

ในการเลี้ยงไก่พื้นบ้านนี้จะส่งผลกระทบต่อทั้งด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ การได้จำหน่ายไก่ภายในหมู่บ้าน และได้ขายไข่ไก่ตามหมู่บ้านเพื่อเป็นการเสริมรายได้ให้กับครอบครัวอีกทางหนึ่ง และยังสามารถนำไข่ไปขายยังตลาดได้ในหน้าเทศกาลต่าง ๆ ทำให้การขายไข่ได้ราคาที่ดีกว่าขายอยู่กับบ้าน แต่ในการเลี้ยงไก่นี้จะต้องดูแลไม่ให้ไก่เป็นโรคติดต่อ เพื่อปริมาณที่จำหน่ายควรที่จะจำหน่ายเป็นรุ่น ๆ ไปเพื่อที่จะได้มีเงินหมุนเวียนเลี้ยงครอบครัวได้ตลอดไป

อาชีพค้าขาย

ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ แหล่งลูกค้า ความต้องการบริโภคสินค้า สินค้าที่ดีมีคุณภาพการบริการที่ดีมีเงินหมุนเวียน

กระบวนการที่ดี ได้แก่

- 1) การบันทึกบัญชีในการซื้อสินค้า
- 2) การควบคุมสินค้า (การจัดซื้อและการตรวจนับสินค้า)
- 3) การจำหน่ายและบริการที่ดี
- 4) การคำนวณกำไรหรือขาดทุน

4. ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

4.1 ผลที่เกิดจากตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ได้แก่

- 1) การมีผู้มีกินที่สามารถตอบสนองความต้องการด้านอาหาร ที่อยู่อาศัย เสื้อผ้า และยารักษาโรค
- 2) ความสามัคคีในการประกอบอาชีพ เช่น การช่วยเหลือจนเจือระหว่างกลุ่มอาชีพ คือ มีการรวมกลุ่มออมทรัพย์ การรวมกลุ่มทำให้ต้องมีการประชุมประจำเดือน และการประชุมประจำเดือนจะส่งผลให้สมาชิกไว้ใจ และชาวบ้านที่ไว้ใจจะสมัครเพิ่มขึ้น การรายงานความก้าวหน้าของกิจกรรมทำให้สมาชิกสามารถตรวจสอบความถูกต้องโปร่งใสได้ ได้ผู้นำกลุ่มที่มีความซื่อสัตย์ที่เกิดขึ้นจากความไว้ใจในการรวมกลุ่ม ได้ศึกษาหาความรู้ในการประกอบอาชีพในกลุ่มผู้กู้เงินด้วยตนเอง
- 3) บัณฑิตมีประสบการณ์ในการประกอบธุรกิจ
- 4) รัฐบาลได้ข้อมูลที่เป็นจริง เปรียบเสมือนทุนทางข้อมูลในระยะยาว

5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

5.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านเทพนิมิตร พบว่า

- 1) ประชาชนในหมู่บ้าน มีความพร้อม ความสนใจ และการมีส่วนร่วม
- 2) ความพร้อมของระบบการบริหารจัดการเงินกองทุนที่สอดคล้องและเกื้อกูลกันระหว่างเงินกองทุน 1 ล้านบาท และเงินฝากออมทรัพย์เพื่อการผลิต
- 3) สมาชิกมีการเรียนรู้ที่จะพัฒนาอาชีพให้ประสบความสำเร็จยิ่งขึ้น
- 4) สมาชิกมีรายได้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งทำให้มีอำนาจในการจับจ่ายมากขึ้น

5.2 ปัจจัยด้านบวก และด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์

ปัจจัยด้านบวก

- 1) ความสามัคคี ความตั้งใจจริง
- 2) ความมั่นคงทางการเงินของกลุ่ม

- 3) การพัฒนาทางเทคโนโลยี
- 4) ความต้องการในสินค้าและบริการ

ปัจจัยด้านลบ

- 1) ความอิจฉาริษยา กลัวผู้อื่นได้ดีกว่า
- 2) การฝากเงินสัจจะรายเดือนไม่ตรงตามกำหนด ซึ่งจะส่งผลให้กลุ่มออมทรัพย์ไม่แข็งแรง
- 3) ความท้อแท้ในการประกอบอาชีพอันเนื่องมาจากฤดูกาลที่เปลี่ยนแปลงสภาพดินทฤษฎี ไทรม ขาดแหล่งน้ำ

5.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

ปัจจุบันหมู่บ้านเทพนิมิตร ได้ทดลองตั้งกลุ่มขึ้นมาชื่อว่า “กลุ่มฌาปนกิจหมู่บ้าน” โดยใช้แบบแผนวิธีการในการจัดตั้ง ซึ่งเรียนแบบมาจากโครงการกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท และปัจจุบันในการประชุมหมู่บ้านทุกครั้งได้มีการรายงานผลการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ ให้สมาชิกทราบทั่วถึงกันซึ่งเป็นการเปิดเผยข้อมูลตามความจริง และพร้อมที่จะให้สมาชิกตรวจสอบได้ตลอดเวลา ซึ่งนับว่าเป็นการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับกองทุนอีกทางหนึ่ง

5.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

5.4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด

- 1) มีการรวมกลุ่มอาชีพ องค์กร
- 2) เสริมธุรกิจระดับฐานรากดีขึ้น
- 3) มีการพึ่งตนเอง
- 4) ความสามัคคีในชุมชน
- 5) กระบวนการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

5.4.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของสมาชิก หมู่บ้านเทพนิมิตร

- 1) ชุมชนจะเข้มแข็งได้จะต้องมีการประชุมประจำ
- 2) การมีครอบครัวอบอุ่น
- 3) มีความสามัคคี มีคุณธรรม
- 4) แต่ละคนมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ของตนเอง
- 5) มีความเสียสละของผู้นำ และทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดีต่อผู้อื่น
- 6) สมาชิกทุกคนต้องมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น
- 7) การหมั่นศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ

จากการติดตามผลการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง หมู่บ้านเทพนิมิตร สรุปได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1.1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อการพัฒนา สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน

1.2 ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง

1.3 เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการเรียนรู้การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.4 กระตุ้นเศรษฐกิจ ในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

1.5 เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

2. วิธีดำเนินการ

2.1 การศึกษาเป้าหมาย สภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน เทพนิมิตร

2.2 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้ บร. และการสำรวจเพิ่มเติมในการปฏิบัติงาน

2.3 วิเคราะห์ข้อมูลซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ข้อมูลเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ

3. ผลการดำเนินการ

3.1 ผลการประเมินระบบการบริหารจัดการ และแนะนำส่งเสริมผู้กู้

3.1.1 กองทุนหมู่บ้านเทพนิมิตร มีระเบียบกองทุนซึ่งใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานและปฏิบัติงานในกรณีต่อไปนี้

1) การจัดตั้งกองทุน

- 2) การคัดเลือกคณะกรรมการ
- 3) การสมัครสมาชิก
- 4) การคัดเลือกผู้กู้ และยอดเงินให้กู้
- 5) การคิดอัตราดอกเบี้ย และการชำระหนี้

3.1.2 การแนะนำส่งเสริมผู้กู้ สมาชิกภายในหมู่บ้าน ได้รับการแนะนำการประกอบอาชีพตามวิธีแผนใหม่ของพัฒนากรอำเภอปากช่อง และดำเนินงานตามแบบแผนทฤษฎีที่ว่าด้วยเศรษฐกิจพอเพียง

3.2 ผลการประเมินระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย

- 3.2.1 สมาชิกผู้กู้ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพตามโครงการที่ขอกู้
- 3.2.2 สมาชิกได้มีการพัฒนาเทคนิควิธีการทำงานโดยการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 3.2.3 สมาชิกสามารถจัดหาวัตถุดิบที่ดีขึ้นกว่าเดิม เพราะมีทุนพอเพียง
- 3.2.4 สมาชิกสามารถชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยให้กับกองทุนได้

3.3 ผลการประเมินเทคนิควิธีการทำธุรกิจของผู้กู้แต่ละราย

- 3.3.1 สมาชิกมีการรวมกลุ่มเพื่อจำหน่ายผลผลิต ส่งผลให้มีอำนาจต่อรองเพิ่มมากขึ้น
- 3.3.2 สมาชิกมีการพัฒนาปรับใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพิ่มมากขึ้น
- 3.3.3 การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้าน เทพนิมิตร

4. อภิปรายผล

วัตถุประสงค์ข้อ 1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียน กองทุนหมู่บ้าน เทพนิมิตร มีการดำเนินการปล่อยเงินกู้ให้กับสมาชิกผู้ขอเงิน

วัตถุประสงค์ข้อ 2 การมีระบบการบริหารกองทุน กองทุนหมู่บ้าน เทพนิมิตร ยังจัดโครงสร้างองค์กรไม่ชัดเจน โดยสังเกตจากการแบ่งงาน แบ่งความรับผิดชอบ ยังไม่ชัดเจน

วัตถุประสงค์ข้อ 3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง กองทุนหมู่บ้าน เทพนิมิตร เปิดโอกาสให้สมาชิกได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้อย่างสม่ำเสมอ จากการจัดประชุมเสวนาสามารถสรุปได้ว่าสมาชิกสามารถพึ่งตนเองได้เป็นบางส่วน

วัตถุประสงค์ข้อ 4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม สมาชิกในหมู่บ้านเทพนิมิตรมีการรวมกลุ่มกันตั้งกลุ่มฌาปนกิจหมู่บ้านขึ้น เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น สมาชิกในหมู่บ้านเทพนิมิตร มีความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี แต่ยังคงขาดความซื่อสัตย์ และความโปร่งใสในระดับผู้นำบางกลุ่ม

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลทางด้านบวกและทางด้านลบ

ปัจจัยทางด้านบวก

- 1) ความสามัคคีของสมาชิกในหมู่บ้านและความตั้งใจจริงในการประกอบกิจกรรม เพื่อจะได้ผลสำเร็จและได้ผลตอบแทนที่สูง
- 2) สมาชิกได้มีการพัฒนาใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้มีการลดต้นทุนการผลิต
- 3) ความต้องการในสินค้าและบริการ ซึ่งนับเป็นปัจจัยกระตุ้นที่ดี ที่ทำให้สมาชิกปฏิบัติงานอย่างเต็มกำลังความสามารถ
- 4) ความมั่นคงของกลุ่ม เพื่อที่กลุ่มจะได้ประสบผลสำเร็จ

ปัจจัยทางด้านลบ

- 1) การเป็นหนี้สินธนาคารและนายทุนนอกระบบ ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยที่สูง
- 2) ทรัพยากรธรรมชาติไม่เอื้ออำนวย เช่น น้ำ ดิน
- 3) สภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลง เช่น ฝนตกไม่ตามฤดูกาล
- 4) การระดมเงินออมของกลุ่มยังไม่แข็งแรง

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะ การปรับปรุงแก้ไขระเบียบบังคับกองทุน

5.1.1 ควรมีการยืดระยะเวลาในการชำระคืนหนี้เงินกู้ โดยพิจารณาตามลักษณะอาชีพ และวัตถุประสงค์ของการกู้

5.1.2 ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนได้ทำโครงการขนาดใหญ่ เพื่อก่อให้เกิดรายได้ที่แน่นอนโดยการอนุมัติเงินกู้เกินกว่าปกติ

5.1.3 ควรมีการจัดทะเบียนกองทุนเป็นนิติบุคคลเพื่อรองรับปัญหาภายหลังหน้าในการฟ้องร้องการชำระหนี้ตามกฎหมาย

5.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน

5.2.1 ความโปร่งใสในการบริหารงาน โดยการทำเอกสาร หลักฐานแสดงยอดตัวเลขในที่ประชุม

5.2.2 ควรมีการทำผังงาน หรือสายงานเพื่อแบ่งอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของคณะกรรมการกองทุนให้ชัดเจน เพื่อกรรมการกองทุนจะได้เรียนรู้งานร่วมกัน

5.2.3 การปล่อยเงินกู้ของกองทุนหมู่บ้านเทพนินิคมควรมีการปล่อยเงินกู้เป็นระยะๆ เพื่อให้สอดคล้องกับฤดูกาลผลิต ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ ได้แก่

1) การนำเงินไปหมุนเวียนก่อนฤดูกาลทำงาน ซึ่งทำให้เกิดความเสี่ยงในการได้เงินกลับคืนมาประกอบกิจกรรมตามโครงการที่ขอกู้

2) สามารถชำระหนี้คืนกองทุนได้ เพราะการดำเนินงานสิ้นสุดระยะเวลา 1 ปี

5.3 ข้อเสนอแนะการนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของผู้กู้

5.3.1 ผู้กู้ควรมีการทำบัญชีรายรับ รายจ่ายของโครงการ เพื่อทราบตัวเลขที่แท้จริง ซึ่งจะเห็นประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาการประกอบกิจกรรมของผู้กู้

5.3.2 การทำกิจกรรมของผู้กู้ ควรทำในลักษณะหมุนเวียนเช่น การเลี้ยงสัตว์ จะทำการซื้อพันธุ์สัตว์ จำนวน 3 รุ่น คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ ซึ่งจะก่อให้เกิดรายได้หมุนเวียนไม่ขาดตอนจากการขายพันธุ์สัตว์ตามขนาดของแต่ละรุ่นไป

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือการดำเนินงานสำหรับ
คณะกรรมการการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัดและ
อำเภอเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. สำนักเลขาธิการ
นายกรัฐมนตรี.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือสำหรับประชาชน
เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไข
เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
แห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ : บริษัทสหพัฒนาการพิมพ์ จำกัด.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเทพนมิตร. 2544. ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
เทพนมิตร. นครราชสีมา.
- มาตรการสนับสนุนธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. 2542. ประชาชาติธุรกิจ. 12-15 สิงหาคม
2542, หน้า 15.
- เยาวดี ราชย์กุลวิบูลย์ศรี. 2542. การประเมินโครงการแนวคิดและแนวปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 1
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันราชภัฏ, สำนักงาน. 2544. ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา หลักสูตรประกาศนียบัตร
บัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (บรรณาธิการ). 2544. รวมบทความทางการประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่
6 ฉบับปรับปรุงเพิ่มเติม. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.